

II. Uluslararası Geriatri ve Gerontoloji Buluşmaları Sempozyumu

Afet Gerontolojisi:
Afetlerde Geriatrist
ve Gerontologların
İş Birliği

BİLDİRİ KİTAPÇIĞI

28-29
Mart
2024

ISBN: 978-605-69778-1-7

9 786056 977817

GERİATRİ VE
GERONTOLOJİ

ggb.ozal.edu.tr

II. Uluslararası Geriatri ve Gerontoloji Buluşmaları Sempozyumu
Afet Gerontolojisi: Afetlerde Geriatrist ve Gerontologların İş Birliği
28-29 Mart 2024

Bildiri Kitapçığı

Sempozyum Başkanı

Prof. Dr. Recep Bentli (Malatya Turgut Özal Üniversitesi Rektörü)

Sempozyum Yürütücüsü

Doç. Dr. Neşe Karakaş

Sekreteryası

Öğr. Gör. Barkın Dere

Öğr. Gör. Fatma Banu Demirdaş

Gerontolog Şule Sidrenur Öztürk

Görsel Tasarım

Hüseyin Durman

İÇİNDEKİLER / TAM METİN BİLDİRİLER

(Sempozyum programındaki sunuş sırasına göre oluşturulmuştur.)

3. Yaş Öğrencileri Afetlere Karşı Psikolojik Olarak Hazır Mı?1

Aslı Kılavuz, Dilek Doruk Kondakçı, Ayla Açıkgöz, Pınar Sırmatel Bücük, Sevnaz Şahin

Afetlerde Geriatri ve Gerontolog İş Birliği13

Aslı Kılavuz

60+Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin Çevresel Risk Algısı ve Eko-Anksiyete (İklim Değişikliği Anksiyetesi) Düzeylerinin Belirlenmesi: Antalya Örneği22

Semen Gökçe Tan, Veliye Yiğitalp, Fatih Tolga Ertürk

Depremler Sonrası Post-Travmatik İyileşmede Yaşlı Yetişkinlerin Desteği33

Selman Bölükbaşı

İÇİNDEKİLER / ÖZET BİLDİRİLER

(Sempozyum programındaki sunuş sırasına göre oluşturulmuştur.)

Mental care when disaster strikes: Based on the experiences of the Great East Japan Earthquake42

Mitsuru Hisata

Age-Related Hearing Loss in Japan: Current Situation and Challenges43

Tomoko Sano, Hisao Osada

Sharing Grief With The Dead After A Devastating Tsunami: Healing From Spiritual Phenomena Experienced By Taxi Drivers44

Kiyoshi Kanebishi

Yaşlılar İçin Afet ve Acil Durum Hazırlığı45

Sevinç Sütü

Afet Durumlarında Geriatrik Sendromlar: Deliryum	47
<i>Ezgi Pınar</i>	
Depremlerde Yaşlıların Göç Sonrası Uyum Süreçleri: Gerontolojik Yaklaşım	49
<i>Faruk Yaşar Gürdal</i>	
Tıp Fakültesinde Geriatri ve Gerontolojinin Erken Kariyer Tanımının Önemi: Lisans Öğrencisinin Deneyimi: TÜRKİYE	53
<i>Ezgi Demircan</i>	
Priorities of Turkish Medical Students Toward Working with Elderly Individuals Experiencing Dementia	55
<i>Aria Sarikhani</i>	
Challenges in Delivering Rehabilitation for Older Adults in Disasters	57
<i>Vahid Rashedi</i>	
Başarılı Yaşlanma İçin Sürdürülebilir Yaklaşımlarda Sahada Geriatri ve Gerontolog İş Birliği: Nasıl?	58
<i>Ali Ekrem Aydın</i>	
Antalya Kampüsü 60+Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin Afet Bilinci Algı Düzeyleri ..	61
<i>Gülüşan Özgün Başbüyük, Barış Kılıç, Ferda Alper Ay, Faruk Ay, Ziyet Bahadır</i>	
Afetlerde Yaşlı İstismarı ve İhmali	63
<i>Işıl Kalaycı</i>	
Afetler ve Yaşlı Bireylerde Savunmasızlık	64
<i>Aslı Gözde Akış, Nilüfer Korkmaz Yaylagül</i>	
İklim Krizi: Afet Gerontolojisi	66
<i>Hasan Hüseyin Başbüyük</i>	

Yaşlı Sağlığı ve İklim Değişikliği68

Sümevra Mihrap İter, Nisa Yıldız

Yaşlı Bireylerde Afet Durumlarında Kanserden Korunma Süreci70

Aydın Sever

Dönüm Noktası Olarak Doğal Afetler ve Travma Sonrası Gelişme72

Deniz Pamuk, Fatma Sıla Ayan

Depremzede Kadın Yaşlıların Depreme İlişkin Deneyimleri ve Baş Etme Stratejilerinin
Belirlenmesi74

Süheyla Sönmez Demirci

Afet Gerontolojisi Kapsamında Topluluk Dayanıklılığı Kavramı77

Nisa Yıldız, Sümevra Mihrap İter

Tam Metin Bildiriler

3. Yaş Öğrencileri Afetlere Karşı Psikolojik Olarak Hazır Mı?

Are 3rd Age Students Psychologically Prepared for Disasters?

Assoc. Prof. Dr. Aslı Kılavuz, Asst. Prof. Dr. Dilek Doruk Kondakçı,

Assoc. Prof. Dr. Ayla Açıkgöz, Specialist Dr. Pınar Sırmatel Bücü,ğ,

Prof. Dr. Sevnaz Şahin

Özet

Amaç: Afetlerde savunmasız gruplardan biri de gün geçtikçe dünyada ve ülkemizde sayısı giderek artan yaşlı bireylerdir. Bu araştırmanın amacı; afete yatkın bölgede yaşayan Ege 3. Yaş Üniversitesi öğrencilerinin afetlere karşı psikolojik hazırlıkları olup olmadığını ve bunu etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaktır.

Gereç ve Yöntem: Bu kesitsel araştırmanın örneklemini Ege 3. Yaş Üniversitesi öğrencileri oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında; araştırmacılar tarafından oluşturulan sosyodemografik veriler ve afetlere psikolojik hazırlıkla ilgili soruları içeren anket formu kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerde Pearson ki-kare ve eğimde ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: 146 öğrencinin yaş ortalaması $69,5 \pm 4,7$ yıl, %84,9'u kadındır. Katılımcılar arasında kadınların yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazırlığının erkeklerden anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı ($p = 0.042$). Araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeyi azaldıkça yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının anlamlı olarak arttığı saptandı ($p = 0.048$). Bekar, dul ya da boşanmış olan bireylerde yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının evli olanlara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı ($p < 0.001$). Yalnız yaşayan bireylerde yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının eşile ve diğer aile üyeleriyle birlikte yaşayanlara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı ($p = 0,037$). Acil durumlarda yapılacaklara ilişkin bilgi ve deneyimlerinin yeterli düzeyde olduğunu belirtenlerin afetlere psikolojik hazır olma algısı bilgi ve deneyimi yetersiz olanlardan anlamlı olarak daha fazladır ($p = 0.040$). Normal bir gün içinde olan baş dönmesini depreme yorarak panik yaşadığını belirtenlerin afetlere psikolojik hazır olma algısı panik yaşamayanlardan anlamlı olarak daha fazladır ($p = 0.001$). Deprem konusunda jeoloji uzmanlarının medya kuruluşlarında yaptığı açıklamalardan kaygılanan katılımcıların kaygılanmayanlara oranla daha yüksek oranda yaşanacak afetlere karşı psikolojik olarak hazır hissettikleri saptandı ($p = 0.005$).

Sonuç: Kadın cinsiyet, düşük eğitim düzeyi, evli olmamak, yalnız yaşamak gibi sosyodemografik değişkenlerin ve acil durumlarda yapılacaklara ilişkin bilgi ve deneyimlerinin yeterli olmasının ve jeoloji uzmanlarının medyada depremlerle ilgili yaptığı

açıklamaların kaygıya yol açmasının Ege 3. Yaş Üniversitesi öğrencilerinin afetlere karşı psikolojik olarak hazır hissetmesini olumlu olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Afete hazırlık, yaşlı, depresyon, psikoloji, 3. Yaş Üniversitesi.

Abstract

Objective: One of the vulnerable groups in disasters is the elderly individuals whose number is increasing day by day in the world and in our country. The aim of our study is to determine the psychological preparedness of 3rd Age University students living in a region under disaster risk. Age University students living in the disaster-prone region in their psychological preparations. The purpose of this research; The aim of this study is to determine whether 3rd Age University students living in disaster-prone areas have psychological preparations for disasters and the factors affecting this.

Material and Methods: The sample of this cross-sectional study consisted of 3rd Age University students. A questionnaire form including questions about sociodemographic data and psychological preparedness for disasters created by the researchers was used to collect the data. Pearson chi-square and slope chi-square tests were used in statistical analysis.

Results: The mean age of 146 students was 69.5 ± 4.7 years, and 84.9% were female. Among the participants, it was found that the psychological preparedness of women against disasters was significantly higher than that of men ($p=0.042$). It was found that the perception of psychological preparedness for future disasters increased significantly as the education level of the individuals participating in the study decreased ($p=0.048$). It was found that the perception of psychological preparedness against future disasters was significantly higher in single, widowed or divorced individuals compared to married individuals ($p<0.001$). It was found that the perception of psychological preparedness for disasters was significantly higher in individuals living alone than in those living with their spouses and other family members ($p=0.037$). The perception of psychological preparedness for disasters of those who stated that their knowledge and experience about what to do in emergencies was adequate was significantly higher than those with inadequate knowledge and experience ($p=0.040$). The perception of psychological preparedness for disasters of those who stated that they experienced panic by attributing dizziness during a normal day to an earthquake was significantly higher than those who did not experience panic ($p=0.001$). It was found that the participants who were concerned about the statements made by geologists in the media

organizations about earthquakes felt psychologically ready for future disasters at a higher rate than those who were not concerned ($p=0.005$).

Conclusion: It was concluded that sociodemographic variables such as female gender, lower education level, not being married, living alone, and having sufficient knowledge and experience about what to do in emergencies and the statements made by geology experts about earthquakes in the media caused anxiety positively affected the 3rd Age University students' feeling of psychological readiness for disasters.

Keywords: Disaster preparedness, older adults, earthquake, psychology, Third Age University.

Giriş

21. yy. da doğal afetlerde ve bu afetlerin ortaya çıkardığı can, mal ve ekonomik kayıplarda artış eğilimi görüldü (Rezabeigi Davarani et al., 2023). Depremler, öngörülemeyen ve kontrol edilemeyen (Wu et al., 2014), birçok farklı doğal afet türü arasında yaşamı en çok tehdit eden, en yıkıcı olaylardan biridir (Farooqui et al., 2017).

Afetler psikolojik olarak insan yaşamının çeşitli alanlarını etkilemektedir (Mutianingsih et al., 2021a). Afetlerden kurtulanlarda psikolojik sorunlar yaygın olarak görülmektedir (Sone et al., 2021). Depremler büyüklüğüne bağlı olarak sonrasında evsiz kalmaya, yakınların kaybına ve önemli zihinsel sağlık sorunlarına neden olabilir (Wu et al., 2014). Yaşanan depremler sonrası uzun vadede bireylerde hem doğrudan hem de dolaylı olarak anksiyete, depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) gibi çeşitli ruh sağlığı sorunları gelişebilmektedir (Mutianingsih et al., 2021; Wu et al., 2014). Afet ve acil durumlara hazırlıklı olmak afet sonrası zorlukları azaltmanın anahtarıdır (Sri-on et al., 2019).

Yaşlı bireyler, doğal afetlerin doğrudan etkisine karşı savunmasız veya risk altındaki grupta yer alır (Jia et al., 2010; Phraknoi et al., 2023). Yaşlı bireylerin afetlere karşı savunmasızlığı; fiziksel kısıtlılıklar, bazı duyu fonksiyonlarda azalma, kronik hastalıklar, bilişsel ve psikososyal sorunlar gibi sorunlarla ilişkilidir (Mutianingsih et al., 2021). Ancak, afetlerden sonra yaşlı yetişkinlerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik duyarlılıkları büyük ölçüde gözardı edilmektedir (Phraknoi et al., 2023).

Savunmasız nüfusların ruh sağlığı, doğal afetlerin yanı sıra afetlere tepki olarak eylem eksikliği nedeniyle de zayıflayabilir (Phraknoi et al., 2023). Afetlere hazırlık düzeyinin artırılmasıyla yaşlıların afetler sırasında karşılaştıkları sağlık sorunlarının çoğu azaltılabilir ve afetlere karşı genel tepki verme becerileri geliştirilebilir (Mutianingsih et al., 2021a).

Jia ve ark. (Jia et al., 2010) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, yaşlı nüfusun önemli psikolojik etkilerden muzdarip olduğu, ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya kaldıktan veya aile üyelerini kaybettikten sonra kendilerini kötü hissettikleri ve zihinsel sağlık semptomları geliştirmeye eğilimli oldukları yönündedir. Bu araştırmanın amacı; afete yatkın bölgede yaşayan 3. Yaş Üniversitesi öğrencilerinin afetlere karşı psikolojik hazırlıkları olup olmadığını ve bunu etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaktır.

Yöntem

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Ege 3. Yaş Üniversitesi 2022-2023 Yılı Bahar döneminde kayıtlı 60 yaş üstü öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmamızın örneklemini ise bu öğrenciler arasından çalışmaya gönüllü olarak katılan 146 öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında; araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, gelir durumu, kronik hastalıklar ve afetlere psikolojik hazırlıkla ilgili soruları içeren) kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

İstatistiksel analiz SPSS 24.0 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Analizlerde Pearson ki-kare ve eğimde ki-kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmamıza 146 öğrenci katılmış olup, yaş ortalaması $69,5 \pm 4,7$ yıl, %84,9'si kadındır. Araştırmaya katılan kadınların yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazırlığının erkeklere göre anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı ($p=0.042$). Araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeyi azaldıkça yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının anlamlı olarak arttığı saptandı ($p=0.048$). Bekar, dul ya da boşanmış olan bireylerde yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının evli göre anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı ($p < 0.001$). Yalnız yaşayan bireylerde yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının eşitle ve diğer aile üyeleriyle birlikte yaşayanlara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı ($p=0.037$) (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların bazı sosyodemografik özellikleri ile afetlere psikolojik hazırlık algısı arasındaki ilişki

Özellikler		Yaşanacak afetlere karşı psikolojik olarak hazır hissediyor musunuz?		p
		Evet n (%)	Hayır n (%)	
Yaş	<70	48 (58.5)	34 (41.5)	0.513*
	≥70	34 (53.1)	30 (46.9)	
Cinsiyet	Kadın	74 (59.7)	50 (40.3)	0.042*
	Erkek	8 (36.4)	14 (63.6)	
Eğitim durumu	İlkokul/ Ortaokul	8 (80.0)	2 (20.0)	0.048‡
	Lise	29 (61.7)	18 (38.3)	
	Üniversite ve üstü	45 (50.6)	44 (49.4)	
Medeni durum	Bekar/ Dul/ Boşanmış	56 (69.1)	25 (30.9)	<0.001*
	Evli	26 (40.0)	39 (60.0)	
Birlikte yaşadığı kişiler	Yalnız	44 (67.7)	21 (32.3)	0.037*
	Eşiyle	20 (44.4)	25 (55.6)	
	Diğer aile üyeleriyle	18 (50.0)	18 (50.0)	
Gelir düzeyi	Gelir giderden az	8 (40.0)	12 (60.0)	0.102*
	Gelir gidere eşit	62 (62.0)	38 (38.0)	
	Gelir giderden fazla	12 (46.2)	14 (53.8)	
Kronik hastalık	Var	51 (54.8)	42 (45.2)	0.669*
	Yok	31 (58.5)	22 (41.5)	

* Pearson ki-kare

‡Eğimde ki-kare

Acil durumlarda yapılacaklara ilişkin bilgi ve deneyimlerinin yeterli düzeyde olduğunu belirtenlerin afetlere psikolojik hazır olma algısı bilgi ve deneyimi yetersiz olanlardan anlamlı olarak daha fazladır (p=0.04) (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların afet deneyimi özellikleri ile afetlere psikolojik hazırlık algısı arasındaki ilişki

Özellikler		Yaşanacak afetlere karşı psikolojik olarak hazır hissediyor musunuz?		p
		Evet n (%)	Hayır n (%)	
Afet durumunda sosyal destek alabileceğiniz kişiler kimlerdir?	Aile (eş ve çocuklar)	64 (53.8)	55 (46.2)	0.223*
	Toplum (sosyal destek)	18 (66.7)	9 (33.3)	
Afetlerle ilgili bir eğitim aldınız mı?	Evet	28 (57.1)	21 (42.9)	0.866*
	Hayır	54 (55.7)	43 (44.3)	
Afetlerden nasıl etkilendiniz?	Afeti yaşayarak	67 (58.3)	48 (41.7)	0.276*
	Afetzedenin ailesi veya yakını olarak	7 (63.6)	4 (36.4)	
	Yaşanan olaylara medya ile tanık olarak	8 (40.0)	12 (60.0)	
Evinizin yakınındaki afet ve acil durum toplanma alanını biliyor musunuz?	Evet	54 (58.7)	38 (41.3)	0.421*
	Hayır	28 (51.9)	26 (48.1)	
Acil durumlarda yapılacaklara ilişkin bilgi/deneyimleriniz hangi düzeydedir?	Yeterli	61 (61.6)	38 (38.4)	0.040*
	Yetersiz	21 (44.7)	26 (55.3)	
Yaşadığımız afetlerde can kayıplarımız oldu mu?	Evet	21 (58.3)	15 (41.7)	0.763*
	Hayır	61 (55.5)	49 (44.5)	

* Pearson ki-kare

İzmir Depreminde en yoğun duygu olarak “ekonomik kaygı” yaşadığını belirten bireylerde yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının diğer gruplara göre anlamlı olarak daha az olduğu saptandı (p=0.04). Deprem konusunda jeoloji uzmanlarının medya kuruluşlarında yaptığı açıklamalardan kaygılanan katılımcıların kaygılanmayanlara oranla daha yüksek oranda yaşanacak afetlere karşı psikolojik olarak hazır hissettikleri saptandı (p = 0.005) (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların afet deneyimi ve afete hazırlık durumları ile afetlere psikolojik hazırlık algısı arasındaki ilişki

Özellikler		Yaşanacak afetlere karşı psikolojik olarak hazır hissediyor musunuz?		p
		Evet n (%)	Hayır n (%)	
İzmir Depremi sonrası yaşadığınız kaygı ve stres sonucunda aşağıdakilerden hangisine başvurduunuz?	Psikolojik destek almak	18 (78.3)	5 (21.7)	0.132*
	Sevdiklerinizle vakit geçirmek	47 (52.8)	42 (47.2)	
	Sosyal medyada vakit geçirmek	8 (53.3)	7 (46.7)	
	Kitap okumak	9 (47.4)	10 (52.6)	
30 Ekim İzmir Depreminde kayıplarınız oldu mu olduysa aşağıdaki kayıplardan hangisi gerçekleşti?	Can ve mal kaybı	10 (55.6)	8 (44.4)	0.956*
	Kayıp yaşamadım	72 (56.3)	56 (43.8)	
İzmir Depreminde aşağıdakilerden hangilerini yaşadınız?	Ekonomik Kaygı	4 (30.8)	9 (69.2)	0.040*
	Yalnızlık Korkusu	11 (91.7)	1 (8.3)	
	Belirsizlik/ Ümitsizlik	26 (61.9)	16 (38.1)	
	Ölüm korkusu	9 (42.9)	12 (57.1)	
	Güvensizlik	18 (54.5)	15 (45.5)	
	Gelecek endişesi	14 (56.0)	11 (44.0)	
Olası bir deprem için hazır bir deprem çantanız var mı?	Evet	27 (67.5)	13 (32.5)	0.090*
	Hayır	55 (51.9)	51 (48.1)	
Afetlerde ilk müdahaleyi gerçekleştirmek için ilk yardım kursu ya da dersi aldınız mı?	Evet	30 (62.5)	18 (37.5)	0.280*
	Hayır	52 (53.1)	46 (46.9)	
Deprem konusunda jeoloji uzmanlarının medya kuruluşlarında yaptığı açıklamalar kaygılanmanıza sebep oluyor mu?	Evet	70 (62.5)	42 (37.5)	0.005*
	Hayır	12 (35.3)	22 (64.7)	
Daha önce yaşanan afetlerde gönüllü olarak çalıştınız mı?	Evet	11 (52.4)	10 (47.6)	0.706*
	Hayır	71 (56.8)	54 (43.2)	
Yaşanılacak afetlerde gönüllü olarak çalışmak ister misiniz?	Evet	52 (61.2)	33 (38.8)	0.150*
	Hayır	30 (49.2)	31 (50.8)	

* Pearson ki-kare

Tartışma

Bir felaketten etkilenen insanların çoğunluğu zihinsel, duygusal ve fiziksel olarak tepki gösterir. Semptomların şiddeti temel olarak bireysel ve sosyokültürel faktörlere ve felaketin boyutuna bağlıdır (Viswanath et al., 2013). Yeniden deneyimleme, duygusal uyuşukluk ve kaçınma, artan uyarılma gibi travma sonrası stres bozukluğunun (TSSB) belirtileri, en sık rapor edilen ve incelenen ruh sağlığı sonuçları arasındadır (Bei et al., 2013). Afetlere maruz kalma sonucunda gözlenen en yaygın ruh sağlığı sorunlarının anksiyete bozukluğu, depresyon ve TSSB olduğu bulunmuştur. (Keya et al., 2023; Mutianingsih et al., 2021).

Sadeghi ve Ahmadi (2008) yaptıkları çalışmada, psikolojik hazırlık eğitiminin doğal afetlere karşı eğitimin temel parçalardan biri olarak görülmesi gerektiği ve fiziksel ve ekonomik hazırlık kadar önemli olduğu sonucuna varmışlar.

İki farklı çalışmada cinsiyet ile psikolojik hazırlık arasında bir ilişki olmadığı gösterilmiş (Enarson, 2012; Mutianingsih et al., 2021b). Kadınların afetlere karşı erkeklerden daha savunmasız olmalarına rağmen, afet sonrasında kullanılacak bilgi ve deneyime sahip oldukları belirtilmiştir. Toplumsal cinsiyet, afete hazırlıkta karar alma aşamasında önemli bir rol oynamaktadır. Afet çalışmalarında genellikle bu konu göz ardı edilmiş ve çoğunlukla "erkek bakış açısından" elde edilen bilgi tüm topluma genellenmiştir. Toplumsal cinsiyet ilişkileri her zaman sabit değildir; ancak bazı kalıplar, yapısal değişime karşı dirençlidir. Bu kalıplar, hem günlük yaşamda hem de kriz dönemlerinde belirgin farklılıklar ortaya koyar (Enarson, 2012). Kadınlar genellikle bir deprem anında kendini savunma yeteneğinden yoksun olsalar da, afet yönetiminde beceri, rol ve sorumlulukları vardır. Bizim çalışmamızda ise bu çalışmaların aksine kadınların yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazırlığının erkeklere göre anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı. Bu sonuç 3. Yaş Üniversitesi öğrencilerinin çoğunun kadınlardan oluşması ve eğitim düzeylerinin toplumda yaşayan kadınlara göre daha yüksek olmasından kaynaklanmış olabilir.

Farklı çalışmalarda yaşlı bireylerde eğitim düzeyi arttıkça afetlere karşı psikolojik hazırlığın arttığı saptanmıştır (Al-Rousan et al., 2015; Menard, et al., 2011; Mutianingsih et al., 2021b; Muttarak & Pothisiri, 2013). Bizim çalışmamızda ise bu çalışmalardan farklı olarak eğitim düzeyi azaldıkça yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının anlamlı olarak arttığı saptandı. Bu durum Türk toplumunda eğitim düzeyi düşük yaşlı bireylerin olaylara daha kadereci bakış açısıyla yaklaştığı düşüncesiyle açıklanabilir.

Çalışmamızda bekar, dul ya da boşanmış olan bireylerde, evli olanlara göre yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı. Yalnız

yaşayan bireylerde, eşiyile ve diğer aile üyeleriyle birlikte yaşayanlara göre yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının anlamlı olarak daha fazla olduğu saptandı. Bir çalışmada bazı katılımcılar, aile ve toplumdaki gelen güçlü bir desteğe sahip olma fikrinin, kendileriyle ilgilenileceğine güvenip afetlere karşı hazırlıklı olmalarını engellediğini belirtmişler (Ashida et al., 2016a). Yaşlı bireylerin yalnız yaşamaları afetler sırasında ve sonrasında savunmasız ve korunmasız kalmalarına sebep olmasına rağmen 3. Yaş Üniversitesi öğrencileri arasında yalnız yaşayan ve evli olmayan öğrencilerin afetlere psikolojik olarak hazır hissediyor olmaları eğitim düzeylerinin yüksek olmasından, yalnız olmaya alışkın olduklarından kendi sorunlarını kendileri halletmeye çalışmalarından ve 3. Yaş Üniversitesi bünyesinde sosyal olarak izole olmadıkları için kendilerini yalnız hissetmediklerinden kaynaklanıyor olabilir.

Çalışmamızda katılımcıların afetlere psikolojik hazır olma algısının acil durumlarda yapılacaklara ilişkin bilgi ve deneyimlerinin yeterli düzeyde olduğunu belirtenlerin yetersiz olduğunu belirtenlere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ashida ve ark.'nın (2016) çalışmasında, çalışmamızla benzer şekilde yaşlı bireyler afetlere hazır hissetmenin kaygıyı azaltacağını, güvenlik duygusunu geliştireceğini ve olası olumsuz fiziksel ve psikolojik sonuçları azaltabileceğini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar yaşlı bireylerin afetler konusunda eğitilerek olası afetlere karşı hazırlıklı olmalarının onların ruh sağlığı ve fiziksel sağlığı açısından önemini vurgulamaktadır.

Adepoju ve ark.'nın (2022) çalışmasında; afetlerin, özellikle ırksal ve sosyoekonomik eşitsizlikleri ortaya çıkarma eğiliminde olduğunu ve daha önce olumsuz afet deneyimleri olan, daha yüksek gelirli ve Medicare sigortası olan yaşlı yetişkinlerin afete hazırlıklı olma olasılıklarının daha yüksek olduğu vurgulanmıştır. Çalışmamızda İzmir Depreminde en yoğun duygu olarak “ekonomik kaygı” yaşadığını belirten bireylerde yaşanacak afetlere karşı psikolojik hazır olma algısının diğer gruplara göre anlamlı olarak daha az olduğu saptandı. Afetler sadece yaşlı insanların sağlığını değil aynı zamanda sosyoekonomik refahlarını da zayıflatmaktadır (Phraknoi et al., 2023).

Çalışmanın sınırlılıkları

Çalışmanın sadece Ege 3. Yaş Üniversitesi öğrencilerinde ve bir dönemde yapılması bir sınırlılıktır. Daha geniş bir katılımcı sayısı ile toplumda yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın bulguları kadın cinsiyetin, yalnız yaşamının ve evli olmamanın, düşük eğitilmiş olmanın, olası afetlere karşı bilgi ve deneyim düzeyinin yeterli olmasının, deprem sonrası yaşanan ekonomik kaygıların ve deprem sonrası jeoloji uzmanlarının yaptığı açıklamaların yaşlı bireylerin psikolojik olarak depreme hazır hissetmeleri üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermiştir. Yaşlı nüfusun afetlere karşı hazırlıklı olması küresel bir ihtiyaçtır. Küresel ısınma nedeniyle artan afet riskleri ve artan yaşlı sayısı göz önüne alındığında, yaşlı bireylerin afet durumlarına hazırlık bilincini oluşturmak ve yaşam kalitesini artırmak için 3. Yaş Üniversitelerinin yanı sıra her ortamda daha fazla eğitim programları düzenlenmelidir. Bu sayede yaşlı bireylerin afetlere hazırlık konusunda sosyal ortamlarda motivasyonlarının artırılması da sağlanmış olacaktır.

Kaynakça

- Adepoju, O., Herrera, L., Chae, M., & Han, D. (2022). Optimizing Disaster Preparedness Planning for Minority Older Adults: One Size Does Not Fit All. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(1), 401.
<https://doi.org/10.3390/ijerph20010401>
- Al-Rousan, T. M., Rubenstein, L. M., & Wallace, R. B. (2015). Disability levels and correlates among older mobile home dwellers, an NHATS analysis. *Disability and Health Journal*, 8(3), 363–371. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2015.01.002>
- Ashida, S., Robinson, E. L., Gay, J., & Ramirez, M. (2016a). Motivating rural older residents to prepare for disasters: moving beyond personal benefits. *Ageing and Society*, 36(10), 2117–2140. <https://doi.org/10.1017/S0144686X15000914>
- Bei, B., Bryant, C., Gilson, K.-M., Koh, J., Gibson, P., Komiti, A., Jackson, H., & Judd, F. (2013). A prospective study of the impact of floods on the mental and physical health of older adults. *Aging & Mental Health*, 17(8), 992–1002.
<https://doi.org/10.1080/13607863.2013.799119>
- Enarson, E. P. (2012). *Women confronting natural disaster: From vulnerability to resilience*. Lynne Rienner Publishers Boulder, CO.
- Farooqui, M., Quadri, S. A., Suriya, S. S., Khan, M. A., Ovais, M., Sohail, Z., Shoaib, S., Tohid, H., & Hassan, M. (2017). Posttraumatic stress disorder: a serious post-

- earthquake complication. *Trends in Psychiatry and Psychotherapy*, 39(2), 135–143.
<https://doi.org/10.1590/2237-6089-2016-0029>
- Jia, Z., Tian, W., Liu, W., Cao, Y., Yan, J., & Shun, Z. (2010). Are the elderly more vulnerable to psychological impact of natural disaster? A population-based survey of adult survivors of the 2008 Sichuan earthquake. *BMC Public Health*, 10(1), 172.
<https://doi.org/10.1186/1471-2458-10-172>
- Keya, T. A., Leela, A., Habib, N., Rashid, M., & Bakthavatchalam, P. (2023). Mental Health Disorders Due to Disaster Exposure: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Cureus*. <https://doi.org/10.7759/cureus.37031>
- Menard, L. A., Slater, PhD, R. O., & Flaitz, PhD, J. (2011). Disaster preparedness and educational attainment. *Journal of Emergency Management*, 9(4), 45–52.
<https://doi.org/10.5055/jem.2011.0066>
- Mutianingsih, Mustikasari, & Panjaitan, R. U. (2021a). Factors that affect the psychological preparedness of the elderly in earthquake prone areas. *Enfermería Clínica*, 31, S261–S265. <https://doi.org/10.1016/j.enfcli.2020.12.033>
- Muttarak, R., & Pothisiri, W. (2013). The Role of Education on Disaster Preparedness: Case Study of 2012 Indian Ocean Earthquakes on Thailand’s Andaman Coast. *Ecology and Society*, 18(4), art51. <https://doi.org/10.5751/ES-06101-180451>
- Phraknoi, N., Sutanto, J., Hu, Y., Goh, Y. S., & Lee, C. E. C. (2023). Older people’s needs in urban disaster response: A systematic literature review. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 96, 103809. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2023.103809>
- Rezabeigi Davarani, E., Nekoei-Moghadam, M., Khanjani, N., Iranpour, A., Chashmyazdan, M., & Farahmandnia, H. (2023). Factors related to earthquake preparedness of households based on social-cognitive theory constructs: A systematic review. *Frontiers in Public Health*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.987418>
- Sadeghi, N., & Ahmadi, M. H. (2008). Mental health preparedness for natural disasters in Iran. *Natural Hazards*, 44(2), 243–252. <https://doi.org/10.1007/s11069-007-9150-1>
- Sone, T., Sugawara, Y., Tanji, F., Nakaya, N., Tomita, H., & Tsuji, I. (2021). The association between psychological distress and risk of incident functional disability in elderly

survivors after the Great East Japan Earthquake: The mediating effect of lifestyle and bodily pain. *Journal of Affective Disorders*, 295, 552–558.

<https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.08.068>

Sri-on, J., Vanichkulbodee, A., Sinsuwan, N., Rojsaengroeng, R., Kamsom, A., & Liu, S. W. (2019). Disaster preparedness among Thai elderly emergency department patients: a survey of patients' perspective. *BMC Emergency Medicine*, 19(1), 58.

<https://doi.org/10.1186/s12873-019-0269-7>

Viswanath, B., Maroky, A. S., Math, S. B., John, J. P., Cherian, A. V., Girimaji, S. C., Benegal, V., Hamza, A., & Chaturvedi, S. K. (2013). Gender differences in the psychological impact of tsunami. *International Journal of Social Psychiatry*, 59(2), 130–136. <https://doi.org/10.1177/0020764011423469>

Wu, Z., Xu, J., & He, L. (2014). Psychological consequences and associated risk factors among adult survivors of the 2008 Wenchuan earthquake. *BMC Psychiatry*, 14(1), 126. <https://doi.org/10.1186/1471-244X-14-126>

Afetlerde Geriatrist ve Gerontolog İş Birliği Geriatrician and Gerontologist Collaboration in Disasters

Assoc. Prof. Dr. Aslı Kılavuz

Özet

Afet istatistikleri sıklıkla yaşlı yetişkinler için nüfusun geri kalanına kıyasla daha yüksek ölüm ve hastalık oranları bildirmektedir. Katrina Kasırgası'ndan bu yana halk sağlığı personeli, acil müdahale ekipleri ve yaşlanma hizmetleri uzmanları, bir afet sonrasında yardıma ihtiyaç duyabilecek kırılgan yaşlı yetişkinleri korumayı planlamak için birlikte çalışmaya başlamıştır. Afetlerin yaşlı grup üzerinde fiziksel yaralanma, mevcut fiziksel ve bilişsel sorunların alevlenmesi, ev ve barınma yerlerinin kaybı gibi etkileri vardır. Yaşlı bireylerin afetler öncesi, sırasında ve sonrasında yaşadığı sorunlar için interdisipliner ekibin çalışmasına ihtiyaç vardır. Yaşlı bireyler, aileleri, kurumlarda yaşayan sakinler ve bakım verenler için olası acil durumlar için önceden planlar yapılmalıdır. Afet döneminde yaşlı bireyin sakin kalması ve güvenliği sağlanmalı ve bireyde bağlılık ve umut duygusu oluşturulmalı, çevrenin güvenli olduğuna dair bilgi ve güvence verilmelidir. Afet sonrası dönemde yaşlı kişi, aile veya bakıcıları ile tekrar bir araya getirilmelidir. Finansal destek ve sağlık kuruluşuna erişimi sağlanmalı ve ilaç tedavileri düzenlenmelidir. Fiziksel ve zihinsel sağlığı sürdürmek ve iyileştirmek için herkes tarafından rahatça ulaşılabilecek bir yerde bir toplum merkezi oluşturulmalıdır. Bu merkezlerde ayrıca finans, barınma, ulaşım ve kurtarma hizmetleri hakkında bilgi ve tavsiye sağlanmalıdır. Sonuç olarak; hükümetler, sağlık çalışanları, epidemiyologlar, afetlerin yaşlı bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve yaşlı bakımını iyileştirmek için birlikte hareket etmelidir.

Anahtar Kelimeler: Afet, yaşlı, geriatrist, gerontolog.

Abstract

Disaster statistics often report higher mortality and morbidity rates for older adults compared to the rest of the population. Since Hurricane Katrina, public health staff, emergency responders and aging services professionals have begun working together to plan to protect vulnerable older adults who may need assistance in the aftermath of a disaster. Disasters have effects on the elderly such as physical injury, exacerbation of existing physical and cognitive problems, loss of home and shelter. Interdisciplinary teamwork is needed for the problems experienced by elderly individuals before, during and after disasters. Plans should be made in advance for possible emergencies for elderly individuals, their families, residents living in

institutions and caregivers. During the disaster period, the elderly person should be kept calm and safe, a sense of commitment and hope should be created in the individual, and information and assurance should be given that the environment is safe. In the post-disaster period, the elderly person should be reunited with their family or caregivers. Financial support and access to a health facility should be provided and medication should be arranged. A community center to maintain and improve physical and mental health should be established in a location that is easily accessible to all. These centers should also provide information and advice on finance, housing, transportation and recovery services. In conclusion, governments, health professionals and epidemiologists should work together to reduce the negative impact of disasters on older people and improve elderly care.

Keywords: Disaster, elderly, geriatrician, gerontologist.

Giriş

Afet istatistikleri sıklıkla yaşlı yetişkinler için nüfusun geri kalanına kıyasla daha yüksek ölüm ve hastalık oranları bildirmektedir. 2011 Japon Tsunamisi'nde, Büyük Hanshin Depreminde, Guatemala ve Ermenistan depremlerinde, 2004'teki Aceh (Endonezya) Tsunamisi'nde ve 2005 yılındaki Katrina Kasırgasında ölenlerin büyük çoğunluğu 60 yaş ve üzerindedir (Brockie & Miller, 2017; Claver, Dobalian, Fickel, Ricci, & Mallers, 2013; Zhang et al., 2012). Katrina Kasırgası'ndan sonra tahliye edilen kronik rahatsızlıkları olan tahmini 200.000 kişi ilaçlarına ve olağan bakım kaynaklarına erişememiş. Kurtarma çalışmaları devam ederken, tahliye edilenler arasında tavsiye edilen üç günlük reçeteye sahip olanların bile ilaçları tükenmiş (Zhu & Sun, 2017).

Katrina Kasırgası'ndan bu yana halk sağlığı personeli, acil müdahale ekipleri ve yaşlanma hizmetleri uzmanları, bir afet sonrasında yardıma ihtiyaç duyabilecek kırılgan yaşlı yetişkinleri korumayı planlamak için birlikte çalışmaya başlamıştır. Amaç, savunmasız bireyleri kurtarabilecek ve barındırabilecek bir acil müdahale sistemi oluşturmak ve ardından reçeteli ilaçlar gibi rutin sağlık hizmetlerini almaya devam etmelerini sağlamaktır (Tanji et al., 2017).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarjisindeki gibi afetler zamanında da bireylerin ihtiyaçları aynı sırayla karşılanmalıdır (Şekil 1).

Şekil 1. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi

Afetlerin yaşlı grup üzerinde etkileri:

- Afete bağlı fiziksel yaralanma
- Mevcut fiziksel ve bilişsel sorunların alevlenmesi
- Ev ve barınma yerlerinin kaybı

Afet döneminde yaşlı bireylerde hastalanma ve yaralanma oranı artmaktadır. Afetin meydana çıkardığı stres zayıf, yaşlı, özellikle psikiyatrik ve tıbbi sorunu olanları daha çok savunmasız kılmaktadır. Değerli eşyaların kaybı, evlerinin hasar görmesi, zorunlu taşınma veya yer değiştirme yaşlı grubun gündelik yaşamında daha çok yıkıcı etki oluşturmaktadır. Yaşam boyu elde edilen birikimlerin kaybı umutsuzluğa neden olur. Aile bireylerinden ayrı kalma sonucu tıbbi ve psikiyatrik bakım yetersiz kalır. Bu nedenle anksiyete, depresyon, uykusuzluk, hafıza sorunları ve intihar girişimleri yaşlı hastalarda daha sık görülür.

Psikosomatik sorunların artması sağlık durumunda kötüleşmeye bu da ölüm oranlarında artışa neden olur. Yaşlı bireyler, stresi azaltmak ve kendilerini daha iyi hissedebilmek için daha fazla sosyal desteğe ihtiyaç duyar. Bakıcı veya bağımlı olduğu kişilerin kaybı yaşlıların fiziksel kapasitelerinde önemli oranda azalmaya neden olur. İşitme, görme sorunları ve yabancı bir çevrede bulunma, fiziksel engeller ve hareket kısıtlılığı (tekerlekli sandalye kullanımı gibi) yaşlı hastaların acil tahliyelerini geciktirebilir ya da önleyebilir. Elektrik kesintileri, ısıtma ve havalandırma sistemlerinin çalışmamasına ve buna bağlı olarak yaşlılarda hipotermi veya hipertermi gelişmesine, nebülizatör cihaz, ev tipi konsantratör veya ventilatör gibi tıbbi ekipmanların kullanımının kısıtlanmasına yol açar, bu durum düşkünlük ve ölüm oranlarında artışla sonuçlanır. Yaşlıların sürekli ihtiyaç duyduğu reçeteli ilaç, diyaliz ve kemoterapi ilaçlarına ulaşamama tıbbi sorunların artmasına neden olur. Aile bireylerinin

bulunmaması yaşlıların mali yardımlara ulaşmasını zorlaştırır (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Yaşlı bireylerin afetler öncesi, sırasında ve sonrasında yaşadığı sorunlar için interdisipliner ekibin çalışmasına ihtiyaç vardır. İnterdisipliner ekipte hasta ve hasta yakınları merkezde olmak üzere hekim, hemşire, gerontolog, fizyoterapist, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, diyetisyen, klinik eczacı yaşlı bakım teknikeri ve diş hekimi yer almaktadır.

Fiziksel sorunlar

Fiziksel ve bilişsel sorunları olan yaşlı bireyler için özellikle yeme, içme, giyinme, banyo ve tuvalet bakımlarında uzmanlaşmış ekibe ihtiyaç duyulmaktadır. İdrar ve gaita inkontinansı varsa sürekli bakım gereklidir. Kronik hastalıklar, karmaşık tedavi ve ilaç kullanım protokolünün uygulanamaması fiziksel yetersizlikleri artırmaktadır (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Brilleman ve arkadaşları, bir afete maruz kalmanın, bireylerin engelliliğe yönelik fiziksel riskleri azaltmak için kendi çevrelerinde oluşturdukları uyarlanmış ortamı bozarak engelliliği daha da kötüleştirebileceğini belirtmiştir. Afetler, günlük insülin kullanılabilirliğinden uzun süreli kemoterapi kurslarına kadar değişen tedaviler için devam eden tıbbi bakımı aksatabilir (Brilleman et al., 2017).

Psikososyal sorunlar

Yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan bilişsel gerileme sonucunda ihtiyaçların ve sorunların anlatımında yetersizlik görülür. Yaş ilerledikçe sıklığı artan demans, inme ve Parkinson hastalığı ihtiyaçların ve sorunların anlatımında yetersizliğe yol açar. Yaşlı bireylerde zayıf dürtü kontrolü ve bakıcıları dışında sağlanan tedavi, tuvalet ve banyo yardımına direnç karşımıza önemli bir sorun olarak çıkabilmektedir. Deliryum gelişmesi acil tedavi gerektir fakat afet anında acil tedavi imkanlarına ulaşmak zor olabilir. Hafıza problemleri acil tedavinin etkin ve doğru olarak verilmesini zorlaştırır. Bütün bu olumsuzluklar yaşlılarda mevcut olan depresyonunun derinliğinin artmasına ya da yeni depresyon olgularının çıkmasına neden olur.

Birçok araştırmada afetlerden kurtulan kişiler arasında travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) en sık bildirilen psikiyatrik hastalıktır (Bei et al., 2013; Kun, Tong, Liu, Pei, & Luo, 2013; Liu et al., 2006; Spitzer et al., 2008). Yeniden deneyimleme, duygusal uyuşma ve kaçınma ve

aşırı uyarılma gibi TSSB belirtileri, en yaygın olarak bildirilen ve incelenen ruh sağlığı sorunları arasındadır (Bei et al., 2013; Kun et al., 2013).

Fatemi ve arkadaşlarının sistematik incelemesinde, afetlerde sosyal kırılganlığın göstergeleri vurgulanmaktadır. Yalnız yaşayan yaşlılar başkalarına bağımlıdır ve afetler sırasında korunma, mali destek, ulaşım, tıbbi bakım, ilaçlara erişim ve sıradan günlük faaliyetlerde yardıma ihtiyaç duymaları muhtemeldir (Fatemi, Ardalan, Aguirre, Mansouri, & Mohammadfam, 2017).

Çalışmalar, yatarak tedavi gören yaşlı hastaların yer değiştirmesinin mortalite riskini artırdığını bildirmiştir (Nomura et al., 2016; Yasumura, Goto, Yamazaki, & Reich, 2013). Pnömoni en yaygın ölüm nedenidir ve yer değiştirme sırasında kötü yaşam koşullarının (düşük sıcaklık ve kötü beslenme) etkisini göstermektedir (Yasumura et al., 2013).

Yaşlı bireyler, afetler sırasında ve sonrasında savunmasız olarak daha fazla etik soruna maruz kalabilir. Etik sorunlar arasında mali istismar, en yaygın olarak sığınma evlerinde hırsızlık ve müteahhit dolandırıcılığı, ihmal (öncelikle terk etme) ve gerçek fiziksel istismar (aile içi şiddet) yer almaktadır (Gutman & Yon, 2014).

Yaşlılar ve Bakıcıları için Afet Hazırlığı

Yaşlı popülasyonun bulunduğu yerlerde önceden meydana gelen afetlerin ne zaman ve nasıl meydana geldiği öğrenilmelidir. İlk müdahale ekiplerinin farkındalıklarını artırmak için eğitim ve bilinçlendirme programları uygulanmalıdır. İstismarcı ortamlardan gelmiş olabilecek yaşlıları daha iyi tanıyabilirler ve yaşlı bireylerin yerleştirileceği acil durum konutlarında istismarı önleyebilirler (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Yaşlı bireyler, aileleri, kurumlarda yaşayan sakinler ve bakım verenler için olası acil durumlar için önceden planlar yapılmalıdır. Amerikan Kızıl Haçı yaşlı bireylere, acil durumda onları kontrol edecek en az üç aile üyesi, arkadaş veya komşular ile kişisel destek ağı kurmayı öneriyor. Yaşlılar ve destek ağı üyeleri, yerleşim yerlerini terk ederken ve eve geri döndüklerinde birbirlerine bildirimde bulunmalıdır (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Her evde acil durum kiti hazırlanmalı:

-Üç günlük gıda, su, ilk yardım seti, fener, battaniye, düdük, vs...

-Aile bilgileri, tıbbi kayıtlar, pasaport, vasiyet, tapu, SGK numarası, kredi kartı ve banka hesap numarası

-Tıbbi cihazların listesi, seri numaraları ve kullanma kılavuzları bulunmalı

-Destek ağı üyelerine bu dokümanların kopyaları verilmeli

İşitme cihazı ve pilleri, tekerlekli sandalye pil ve aküleri, oksijen ve gözlük gibi ihtiyaçlar için yedekler bulundurulmalı veya afet durumunda nereden temin edileceğine yönelik planlama yapılmalıdır. Kardiyopulmoner resüsitasyon ve ilk yardım eğitimi verilmelidir (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Acil malzemeler ve depo anahtarlarının yerini gösteren harita / kroki hazırlanmalıdır. Afet durumunda kullanmak üzere en az 2 hafta yetecek ilaç ve tıbbi malzeme stoku yapılmalı, doz, gıda ve ilaç alerji bilgilerini içeren liste hazırlanmalıdır. Listeler hazırlanırken her aşamada doktor ve eczacıya danışılmalıdır. Bir klinik ya da hastanede devam eden tedavi varsa acil durumlar için tedavi ve hastaneye ulaşım alternatifleri belirlenmelidir (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Afet Döneminde Uygulama

Yaşlı bireylerin kendi evlerinde, aileleri ile kalması sağlanmalıdır. Evinde kalamıyorsa bir aile üyesi, arkadaşı ya da bakıcı gözetiminde kalmalıdır. Yaşlı bireyin sakin kalması ve güvenliği sağlanmalı ve bireyde bağlılık ve umut duygusu oluşturulmalı, çevrenin güvenli olduğuna dair bilgi ve güvence verilmelidir. İhtiyaçları karşılanmalı, duygularını ifade etmelerine yardımcı olunmalı, depresyon ve anksiyete belirti ve bulguları varsa hekime danışılmalıdır (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Afet dönemi ve sonrasında finansal yardım prosedürleri karmaşık ve ulaşımı zor olabildiğinden bu konuda yaşlı bireylere yardımcı olunmalıdır. Yaşlı birey taşınmış ve ailesi veya arkadaşları ile yaşıyorsa sağlık hizmetlerine ulaşım ulaşılmadığı kontrol edilmelidir. Afetlerde yaşlı bireylerin hepsi yardıma gereksinim duymaz, bazen çok ihtiyaç duyulan yardımları sağlayabilirler. Birçok yaşlı birey bulunduğu toplumun şartlarına aşinadır bu nedenle afet durumunda onların bilgi ve uzmanlıklarından faydalanılmalıdır (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Afet Sonrası Dönem

Yaşlı bireylerin emniyet, güvenlik ve istikrar duyguları yeniden sağlanmalıdır. Yaşlı kişi, aile veya bakıcıları ile tekrar bir araya getirilmelidir. Finansal destek ve sağlık kuruluşuna erişimi sağlanmalı ve ilaç tedavileri düzenlenmelidir. Mümkünse evlerine dönmeleri, yer değiştirme gerekli ise aile veya tanıdıklar ile aynı ortamda olmaları sağlanmalıdır. Eşyaları kurtarılmalı ve sık ev ziyaretleri yapılmalıdır. Üzüntüsünün geçmesi ve iyileşmesi için zaman tanınmalıdır. Korku, endişe, sinirlilik veya beklenmedik duygusal reaksiyonlar hakkında açık konuşulmalıdır (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Kronik hastalığı olup hastanede yatan hastaların yatış sırasında gerontolog ve geriatrist tarafından sosyal ve tıbbi açıdan değerlendirilmesi ve taburculuk sırasında ve sonrasında da yapılması gerekenler hakkında ayrıntılı bilgilendirilmesi uygun olacaktır. Özel bakım sigortası konusunda yaşlı birey ve bakım verenler bilinçlendirilmeli ve yönlendirilmelidir. Uygun durumlarda ev ziyaretleri yapılmalı ve ihtiyacı olan yaşlı bireyler hastaneye veya yerel yönetimlere yönlendirilmelidir. Yaşlı bireylerin ihmal ve istismarı konusunda dikkatli olunmalıdır (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Fiziksel ve zihinsel sağlığı sürdürmek ve iyileştirmek için herkes tarafından rahatça ulaşılabilecek bir yerde bir toplum merkezi oluşturulmalıdır. Bu merkezlerde ayrıca finans, barınma, ulaşım ve kurtarma hizmetleri hakkında bilgi ve tavsiye sağlanmalıdır (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018) (Bayraktar & Dal Yılmaz, 2018).

Sonuç olarak; hükümetler, sağlık çalışanları, epidemiyologlar, afetlerin yaşlı bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve yaşlı bakımını iyileştirmek için birlikte hareket etmelidir.

Kaynakça

Bayraktar, N., & Dal Yılmaz, Ü. (2018). Vulnerability of elderly people in disasters: a systematic review. *Turkish Journal of Geriatrics*, 21(3), 467–482.

Bei, B., Bryant, C., Gilson, K.-M., Koh, J., Gibson, P., Komiti, A., ... Judd, F. (2013). A prospective study of the impact of floods on the mental and physical health of older adults. *Aging & Mental Health*, 17(8), 992–1002. <https://doi.org/10.1080/13607863.2013.799119>

- Brilleman, S. L., Wolfe, R., Moreno-Betancur, M., Sales, A. E., Langa, K. M., Li, Y., ... Iwashyna, T. J. (2017). Associations between community-level disaster exposure and individual-level changes in disability and risk of death for older Americans. *Social Science & Medicine* (1982), 173, 118–125. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2016.12.007>
- Brockie, L., & Miller, E. (2017). Older adults' disaster lifecycle experience of the 2011 and 2013 Queensland floods. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 22, 211–218. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2016.08.001>
- Claver, M., Dobalian, A., Fickel, J. J., Ricci, K. A., & Mallers, M. H. (2013). Comprehensive care for vulnerable elderly veterans during disasters. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 56(1), 205–213. <https://doi.org/10.1016/j.archger.2012.07.010>
- Fatemi, F., Ardalan, A., Aguirre, B., Mansouri, N., & Mohammadfam, I. (2017). Social vulnerability indicators in disasters: Findings from a systematic review. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 22, 219–227. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2016.09.006>
- Gutman, G. M., & Yon, Y. (2014). Elder abuse and neglect in disasters: Types, prevalence and research gaps. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 10, 38–47. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2014.06.002>
- Kun, P., Tong, X., Liu, Y., Pei, X., & Luo, H. (2013). What are the determinants of post-traumatic stress disorder: age, gender, ethnicity or other? Evidence from 2008 Wenchuan earthquake. *Public Health*, 127(7), 644–652. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2013.04.018>
- Liu, A., Tan, H., Zhou, J., Li, S., Yang, T., Wang, J., ... Wen, S. W. (2006). An epidemiologic study of posttraumatic stress disorder in flood victims in Hunan China. *Canadian Journal of Psychiatry. Revue Canadienne de Psychiatrie*, 51(6), 350–354. <https://doi.org/10.1177/070674370605100603>
- Nomura, S., Blangiardo, M., Tsubokura, M., Nishikawa, Y., Gilmour, S., Kami, M., & Hodgson, S. (2016). Post-nuclear disaster evacuation and survival amongst elderly people in Fukushima: A comparative analysis between evacuees and non-evacuees. *Preventive Medicine*, 82, 77–82. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2015.11.014>

- Spitzer, C., Barnow, S., Völzke, H., John, U., Freyberger, H. J., & Grabe, H. J. (2008). Trauma and posttraumatic stress disorder in the elderly: findings from a German community study. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 69(5), 693–700. <https://doi.org/10.4088/jcp.v69n0501>
- Tanji, F., Sugawara, Y., Tomata, Y., Watanabe, T., Sugiyama, K., Kaiho, Y., ... Tsuji, I. (2017). Psychological distress and the incident risk of functional disability in elderly survivors after the Great East Japan Earthquake. *Journal of Affective Disorders*, 221, 145–150. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2017.06.030>
- Yasumura, S., Goto, A., Yamazaki, S., & Reich, M. R. (2013). Excess mortality among relocated institutionalized elderly after the Fukushima nuclear disaster. *Public Health*, 127(2), 186–188. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2012.10.019>
- Zhang, L., Fu, P., Wang, L., Cai, G., Zhang, L., Chen, D., ... Chen, X. (2012). The clinical features and outcome of crush patients with acute kidney injury after the Wenchuan earthquake: differences between elderly and younger adults. *Injury*, 43(9), 1470–1475. <https://doi.org/10.1016/j.injury.2010.11.036>
- Zhu, X., & Sun, B. (2017). Study on earthquake risk reduction from the perspectives of the elderly. *Safety Science*, 91, 326–334. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2016.08.028>

60+Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin Çevresel Risk Algısı ve Eko-Anksiyete (İklim Değişikliği Anksiyetesi) Düzeylerinin Belirlenmesi: Antalya Örneği

Determination of Environmental Risk Perception and Eco-Anxiety (Climate Change Anxiety) Levels of 60+Tazelenme University Students: Case of Antalya

PhD Student Semen Gökçe Tan, Gerontologist Veliye Yiğitalp, Research Assistant Fatih Tolga Ertürk

Özet

Amaç: Bu çalışmada, yaşlıların çevresel risk algısı ve eko-anksiyete düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Metot: Kesitsel olarak yapılan bu çalışmanın veri toplama süreci, Antalya Tazelenme Üniversitesi öğrencileri üzerinde Google Forms aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. İlk olarak yaş, cinsiyet ve eğitim durumunun sorgulandığı Sosyo-Demografik Bilgi Formu ve çevre ile ilgili ders alıp almadığı, çevre bilgisini, üyelik durumlarıyla ilgili sorular da dahil olmak üzere çevre konularına yönelik görüşlerini içeren bir form kullanılmıştır. Ardından yaşlılardaki çevresel sorunlara sebep verecek tehlikelerin risk algıları kabiliyetini ölçmek için yedili Likert tipte 23 soruluk Çevresel Risk Algısı Ölçeği, iklim değişikliği anksiyete düzeylerini ölçmek amacıyla beşli Likert tipte 13 soruluk İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği kullanılmıştır. Tek değişkenli analizlerde Bağımsız Örneklem T testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Sayısal değişkenler arasındaki ilişki Pearson ve Spearman korelasyon analizleri ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya 102 kişi katıldı. Yaş ortalamaları $66,6 \pm 6,2$ olup, % 69,6'sı kadındı. Katılımcıların yarısından fazlası (%66,7) üniversite mezunuydu. %65,7'sinin çevreyle ilgili herhangi bir ders, eğitim, kurs almadığı; %81,4'ünün herhangi bir çevre kuruluşuna üyeliği olmadığı bulundu. Çevre sorunlarına ilişkin en fazla yararlanılan bilgi kaynakları sırasıyla internet (%85,3) ve televizyonu (%78,4). Çevresel Risk Algısı Ölçeği'nden alınan puanların ortalaması oldukça yüksekken ($6,2 \pm 0,5$), İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği'nden alınan puanların ortalaması oldukça düşüktü ($2,1 \pm 0,6$). Çevre kuruluşuna üye olma durumu ile iklim değişikliği anksiyetesi arasında anlamlılık vardı ($p < 0,05$).

Sonuç: Yaşlılarda çevresel risk farkındalığı ve eko-anksiyete düzeyleri farklılık göstermekte olup, gelecekteki çevresel zorluklara karşı hedefe yönelik müdahalelerin yapılması için bununla ilgili daha fazla çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Çevresel risk algısı, eko-anksiyete, iklim değişikliği, yaşlılar.

Abstract

Aim: This study aims to determine the environmental risk perception and eco-anxiety levels of the elderly.

Method: The data collection process of this cross-sectional study was carried out through Google Forms on Antalya Refinement University students. Firstly, the Socio-Demographic Information Form, in which age, gender and educational status were questioned, and a form containing questions about whether the student had taken environmental courses, environmental knowledge, and opinions on environmental issues, including questions about membership status, were used. Then, the Environmental Risk Perception Scale with 23 questions in a seven-point Likert type was used to measure the ability of the elderly to perceive risk of hazards that will cause environmental problems, and the Climate Change Anxiety Scale with 13 questions in a five-point Likert type was used to measure climate change anxiety levels. Independent Samples T-Test and Mann Whitney U test were used in univariate analyses. The relationship between numerical variables was evaluated with Pearson and Spearman correlation analyses.

Results: 102 people participated in the study. The average age was 66.6 ± 6.2 and 69.6% were women. More than half of the participants (66.7%) were university graduates. 65.7% of them did not take any courses, training or courses related to the environment; It was found that 81.4% were not members of any environmental organization. The most used sources of information regarding environmental problems were the internet (85.3%) and television (78.4%), respectively. While the average of the scores obtained from the Environmental Risk Perception Scale was quite high (6.2 ± 0.5), the average of the scores obtained from the Climate Change Anxiety Scale was quite low (2.1 ± 0.6). There was a significance between membership in an environmental organization and climate change anxiety ($p < 0.05$).

Conclusion: Environmental risk awareness and eco-anxiety levels vary in the elderly, and further studies are needed to provide targeted interventions against future environmental challenges.

Keywords: Environmental risk perception, eco-anxiety, climate change, older people.

Giriş

İklim değişikliği ve çevresel bozulma, ekonomi ve insan refahı üzerinde geniş kapsamlı etkileri olan küresel sürdürülebilirlik açısından önemli zorluklar yaratmaktadır (IPCC, 2021).

Üstelik bu gelişmeler insanları ekonomik (Nordhaus, 2019), sosyal (Islam & Winkel, 2017) ve fiziksel (Schramm vd., 2021) açıdan etkilemiştir. Bu yüzden uluslararası organizasyonlar, sürdürülebilirlik konusunda yaptığı konferanslarda iklim eylemini de kapsam konusuna almıştır (BM, 2015).

İklim değişikliği fiziksel sağlık sorunlarının yanında özellikle anksiyete gibi mental sağlık sorunlarıyla bağlantılı olduğu gösterilmiştir (Clayton, 2020). Eko-anksiyete, çevresel değişikliklerin neden olduğu stres veya sıkıntıyla ve bu değişikliklere ilişkin bilgimizle ilgili belirli bir kaygı biçimidir (Usher vd., 2019). Olumlu bir yönü, insanları iklim değişikliğine karşı harekete geçmeye teşvik etmesidir (APA, 2020; Clayton, 2020); böylece eko-anksiyete sürdürülebilir kalkınmayı teşvik edecek şekilde yönlendirilebilir (Usher vd., 2019).

Diğer yandan iklim değişikliğine ilişkin sinyallerin tanımlanması ve yorumlanmasıyla belirlenen çevresel risk algısının da çevre yanlısı davranışlar üzerinde etkileri olabildiği bulunmuştur (O'Connor vd., 1999). Çevreyle ilgili birçok sorunun çevre konularına ilişkin düşük ilgi, bilgi, tutumun ve çevreye ilişkin düşük ya da yanlış risk algısına bağlı olduğu ortaya çıkmıştır (Leiserowitz, 2006).

Yaşlıların çevresel riskleri nasıl algıladıklarını ve eko-anksiyeteyi nasıl yönlendirdiklerini anlamak, iklimle ilgili zorluklar karşısında dayanıklılığı ve refahı teşvik eden hedefli müdahaleler ve destek sistemleri geliştirmek için çok önemlidir.

Ancak iklim değişikliğinin küresel çapta, özellikle de savunmasız gruplarda yarattığı algı ve anksiyete düzeyi daha az araştırılmıştır. Bu nedenle, bu çalışmada, yaşlıların çevresel risk algısını ve eko-anksiyete düzeylerini belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, yapılan araştırma iklim değişikliğinin yaşlılar üzerindeki risk algısı ve anksiyete düzeylerini sorgulayan sınırlı çalışmalardan biri olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Verilerin Toplanması

Kesitsel olarak yapılan bu çalışma, 2024 yılının mart ayında, Antalya Tazelenme Üniversitesi öğrencileri üzerinde Google Forms kullanılarak gerçekleştirildi. Yaklaşık 800 kişi bulunan sosyal medya hesabına paylaşılan linkteki bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu onaylayanlar çalışmaya dâhil edildi. Anket formlarında ve ölçeklerde eksik verisi bulunanlar çalışma dışı bırakıldı.

Bu çalışma, Dünya Tıp Birliği (WMA) Helsinki Deklarasyonu 2008 prensiplerine uygun olarak yapılmış olup; çalışmanın etik kurul onayı, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarafından 2024-2/37 karar numarası ile alınmıştır.

Kullanılan Anketler ve Ölçekler

İlk olarak yaş, cinsiyet ve eğitim durumunun sorgulandığı Sosyo-Demografik Bilgi Formu ve çevre ile ilgili ders alıp almadığı, çevre bilgisini elde ettiği kaynaklar, üyelik durumlarıyla ilgili sorular da dâhil olmak üzere çevre konularına yönelik görüşlerini içeren bir form oluşturulmuştur.

Ardından yaşlılardaki çevresel sorunlara sebep verecek tehlikelerin risk algıları kabiliyetini ölçmek için Slimak ve Dietz tarafından (2006) geliştirilen, Altunoğlu ve Atav (2009) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılmış yedili Likert tipte 23 soruluk Çevresel Risk Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte; "Ekolojik Riskler", "Kimyasal Atık Riski", "Kaynakların Tükenmesi Riski" ve "Küresel Çevre Riskleri" olmak üzere 4 alt boyut bulunmaktadır. Ölçekteki her ifade 1'den (hiç önemli değil) 7'ye (çok önemli) puanlanmaktadır ve madde toplam puan ortalaması alınarak değerlendirilmektedir. Anket sonucu alınabilecek en yüksek puan ortalaması 7, en düşük puan ortalaması 1'dir. Öğrencinin anketten aldığı puanın ortalamasının yüksek olması çevresel risk algısının yüksek olduğunu, düşük olması ise çevresel risk algısının düşük olduğunu göstermektedir (Altunoğlu & Atav, 2009).

Son olarak da iklim değişikliğine bağlı gelişen anksiyete düzeylerini ölçmek amacıyla Clayton ve Karazsia (2020) tarafından geliştirilen, Cebeci vd. (2022) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılmış beşli Likert tipte 13 soruluk İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal formunda 1-8 arası maddeler "Bilişsel Bozulma" alt ölçeğini (Cognitive Impairment Subscale); 9-13 arasındaki maddeler ise "İşlevsel Bozulma" alt ölçeğini (Functional Impairment Subscale) oluşturmaktadır (Clayton & Carazsia, 2009).

Verilerin Analizi

Veriler SPSS® (Statistical Software™ Sürüm 26.0; IBM SPSS İstatistikleri) kullanılarak analiz edildi. Sayısal değişkenlerin normallik dağılımı Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile değerlendirilmiştir. Normal dağılım gösteren sayısal değişkenler ortalama±standart sapma, normal dağılım göstermeyenler ise medyan (minimum, maksimum) ile belirtilmiştir. Tek değişkenli analizlerde bağımsız gruplarda t testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Sayısal değişkenler arasındaki ilişki Pearson ve Spearman korelasyon analizleri ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık eşiği $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmaya 102 kişi katıldı. Yaş ortalamaları $66,6 \pm 6,2$ olup, % 69,6'sı kadındı. Katılımcıların yarısından fazlası (%66,7) üniversite mezunuydu. %65,7'sinin çevreyle ilgili herhangi bir ders, eğitim, kurs almadığı; %81,4'ünün herhangi bir çevre kuruluşuna üyeliği olmadığı bulundu.

Tablo 1. Katılımcılara ait tanımlayıcı istatistikler

ÇRA: Çevresel Risk Algısı Puan Ortalaması [1 (hiç önemli değil-7 (çok önemli)]; İDA: İklim Değişikliği

Değişkenler	Toplam (n=102)	ÇRA		İDA	
		Ort±ss	p	Ort±ss	p
Yaş (yıl)	66,6±6,2	6,19±0,55	0,108	2,12±0,68	0,468
Kadın (%)	69,6	6,15±0,55	0,054	2,06±0,65	0,151
Eğitim (%)					
Üniversite mezunu	66,7	6,14±0,56	0,213	2,18±0,72	0,234
Üniversite mezunu değil	33,3	6,29±0,51		2,01±0,58	
Çevreyle İlgili Ders, Kurs, Eğitim Alma Durumu (%)			0,877		0,631
Var	34,3	6,20±0,56		2,17±0,78	
Yok	65,7	6,19±0,55		2,10±0,63	
Çevre Kuruluşlarına Üye Olma Durumu (%)			0,612		0,042
Var	18,6	6,18±0,55		2,4±0,83	
Yok	81,4	6,25±0,55		2,06±0,63	

Anksiyetesi puan ortalaması [1 (en düşük) - 5 (en yüksek)]. Tanımlayıcı istatistikler; kategorik değişkenler için yüzde, yaşa göre ortalama \pm standart sapma olarak gösterilmiştir. ÇRA ve İDA ile kategorik değişkenler arasındaki ilişki Mann Whitney U ve Bağımsız T Testi ile değerlendirildi, yaş için Spearman's korelasyon analizi yapıldı.

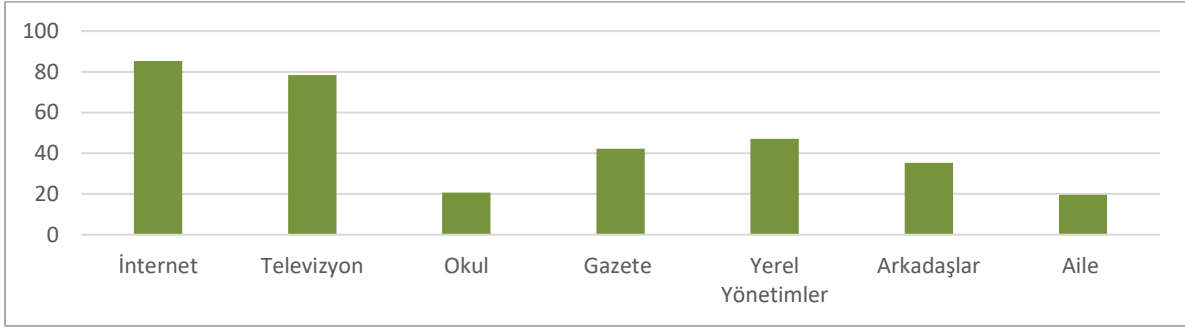
Çevresel Risk Algısı Ölçeği'nden alınan puanların ortalaması oldukça yüksekken ($6,2\pm 0,5$), İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği'nden alınan puanların ortalaması oldukça düşüktü ($2,1\pm 0,6$). Yaşlıların çevresel değişikliklerle ilgili yaşam boyu deneyimlerinin (Leiserowitz, 2006), çevresel tehlikelerle ilgili olarak sağlıkları ve refahları hakkındaki endişelerinin (Werner & Makstaller, 2018), gelecek nesillere karşı sorumluluk duygusunun ve olumlu bir miras bırakma arzusunun (Ojala, 2012), aralarındaki topluluk temelli girişimler ve sosyal bağlantıların olması (Wister vd., 2019), erişilebilir ve yaşa uygun çevre eğitiminin (Fisher, 2019) çevresel risk algısını artırabilir.

Aksine; yaşlılardaki iklim anksiyetesinin düşük çıkması da yaşlıların çevresel zorluklara karşı başa çıkma stratejisi olarak kendi yaşam deneyimlerinden faydalanması (Clayton vd., 2017), daha çok anlık ve acil durumlarla ilgilenip uzun vadedeki gelecek sonuçlara daha az odaklanması (Ojala, 2012), değişik yaşam zorlukları karşısında dayanıklılık ve uyum sağlama yeteneğinin olması (Carstensen vd., 2003), güçlü sosyal destek ağlarının duygusal destek ve aidiyet duygusu sunmasıyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 1'de de gösterildiği üzere, çevre kuruluşuna üye olma durumu ile iklim değişikliği anksiyetesi arasında düşük de olsa pozitif yönde bir ilişki vardı ($p=0,042$). Kolektif bir eyleme katılmak, güçlenme ve sosyal destek duygularıyla sonuçlanabildiği gibi aynı zamanda (Flagan vd., 2007), iklim değişikliği sorunlarına daha derin bir duygusal yatırım yapılmasına yol açarak (Chen & Gorski, 2015) bireylerin sorunun ciddiyetinden kişisel olarak daha fazla etkilenmesine ve duygusal olarak sıkıntı yaşamasına (Randall, 2015) neden olabildiği sonucuna varılmıştır.

Son olarak, çevre sorunlarına ilişkin en fazla yararlanılan bilgi kaynakları, Grafik 1'de de gösterildiği üzere sırasıyla internet (%85,3) ve televizyonu (%78,4). Her ne kadar yapılan bu çalışmada çevresel sorunlarla ilgili olarak herhangi bir kaynaktan elde edilen haberlerin, çevresel risk farkındalığına ve iklim anksiyetesine herhangi bir etkisi olduğu bulunmasa da Ballew vd.'nin (2020) yaptığı çalışmada iklim değişikliği ile ilgili haber makalelerine maruz kalan kişilerin iklim değişikliği riski konusunda farkındalığının artması daha olası olduğu bulunmuştur. Yine Ogunbode vd.'nin (2022) yaptığı çalışmada da, iklim anksiyetesinin insanların medya aracılığıyla aldıkları bilgilerle ilişkili olduğu bulunmuştur.

Grafik 1. Çevre sorunlarına ilişkin yararlanılan kaynaklar (%)

Birden fazla cevap verenler mevcuttur.

Yaptığımız bu araştırmanın güçlü yönleri olduğu kadar zayıf yönleri de mevcuttur. Örneklem büyüklüğünün düşük ve katılımcıların çoğunun şehir merkezinde yaşamaları çalışmanın zayıf yönünü oluştururken, geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış ölçeklerin kullanılması ve literatürde yaşlılardaki çevresel risk farkındalığı ve eko-anksiyete düzeylerine bakılan sınırlı çalışmalardan biri olması araştırmanın güçlü yönlerini oluşturmaktaydı.

Sonuçlar

Sonuç olarak çalışmamız yaşlılardaki çevresel risk farkındalığı ile eko-kaygı düzeylerinin belirlenmesine ışık tuttu. Çalışmadaki ilk bulgu çevresel risk algısının yüksek ($6,2\pm 0,5$), İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği'nden alınan puanların ortalaması oldukça düşük olmasıydı ($2,1\pm 0,6$). Bu faktörlerin diğer değişkenlerle ele alınmasının önemini vurgulayan diğer birkaç bulgu da ortaya çıkmıştır.

İlk olarak, her ne kadar çevresel organizasyonlara katılım ile iklim anksiyetesi arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunsa da Schwartz vd.'nin (2022) yaptığı bir çalışma, kolektif eylem fırsatlar yaratmanın iklim değişikliğinin insanlar üzerindeki olumsuz etkilerine karşı bir tampon görevi görebildiğini göstermiştir. Çevre örgütlerinin öncelikli odak noktası genellikle iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kalkınma gibi konular etrafında dönerken, bazı girişimler ve etkinlikler yaşlı nüfusa dolaylı olarak fayda sağlayabilir. Örneğin, bazı çevre kuruluşları, kentsel alanlarda yeşil alanların ve erişilebilir doğal ortamların oluşturulmasını ve bakımını savunmaktadır. Bu çabalar, yaşlı nüfusa açık havada dinlenme, sosyal etkileşim ve gelişmiş zihinsel sağlık fırsatları sunarak dolaylı olarak fayda sağlayabilir.

Çalışmamızda çevreyle ilgili herhangi bir ders, eğitim, kurs almayan yaşlıların oranının %65,7 bulgusunda yola çıkarak çevresel risk ve iklim değişikliği eğitiminin yaşlanmayla ilgili politika ve programlara entegre edilmesinin önemini altını çizmek gereklidir. Yaşlıları doğru bilgilerle güçlendirmek, çevre yönetimine aktif katılımı teşvik etmek, refahın artmasına ve

sürdürülebilir kentlere katkıda bulunabilir. Bu konuda ulusal ve yerel düzeyde Türkiye’de İklim Değişikliği Eylem Planları hazırlanmış olsa da özellikle savunmasız gruplar politikalara entegrasyon aşamasında göz ardı edilmektedir. İklim değişikliği kentsel bir adalet sorunu olup, yerel yönetimler bu sorunun çözümünde kilit noktada durmaktadır (Sarıkoc, 2018, s.154).

Diğer bir bulgu, internet ve televizyon yaşlıların çevre sorunlarına ilişkin en fazla yararlandığı kaynaklardı. Medya hem yaşlıları hem de daha geniş toplumu hedef alan eğitim kampanyaları için güçlü bir araç olarak hizmet edebilir. Etkileşimli web siteleri, videolar ve infografikler gibi multimedya formatlarının kullanılması, çevresel riskleri, uyum stratejilerini ve yaşlı yetişkinlere özel sürdürülebilir uygulamaları etkili bir şekilde iletebilir (Hoffner vd., 2017).

Son olarak, yaşlılarda çevresel risk farkındalığı ve eko-anksiyete düzeyleri farklılık göstermekte olup, gelecekteki çevresel zorluklara karşı hedefe yönelik müdahalelerin yapılması için özellikle kırsal bölgelerin de dâhil edildiği bununla ilgili daha fazla çalışmalara ihtiyaç vardır.

Kaynakça

Altunoğlu, B. D., Altunoğlu, B. D., & Atav, E. (2009). Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Risk Algısı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36(36), 1-11.

American Psychological Association. (2020) Majority of US adults believe climate change is most important issue today [Online]. Available from: <https://www.apa.org/news/press/releases/2020/02/climate-change> [Accessed 10th May 2022].

Ballew, M.T., Pearson, A.R., Goldberg, M.H., Rosenthal, S.A. & Leiserowitz, A. (2020) Does socioeconomic status moderate the political divide on climate change? The roles of education, income, and individualism. *Global Environmental Change*, 60, 102024. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2019.102024>

Carstensen, L. L., Isaacowitz, D. M., & Charles, S. T. (2003). Taking time seriously: A theory of socioemotional selectivity. *American Psychologist*, 58(3), 165-175.

Cebeci, F., Karaman, M., Öztürk, A. F. , Uzun, K., Altın, M. O., Arıcı, A. & Artan, T. (2022). İklim değişikliği anksiyetesi ölçeği’nin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 22 (1), 20-42. <https://doi.org/10.54961/uobild.1129602>

- Chen, C. W., & Gorski, P. C. (2015). Burnout in social justice and human rights activists: Symptoms, causes and implications. *Journal of Human Rights Practice*, 7(3), 366-390.
- Clayton, S. & Karazsia, B.T. (2020) Development and validation of a measure of climate change anxiety. *Journal of Environmental Psychology*, 69, 101434.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101434>
- Clayton, S. (2020) Climate anxiety: psychological responses to climate change. *Journal of Anxiety Disorders*, 74, 102263. Available from:
<https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102263>
- Clayton, S., Manning, C. M., Krygsman, K., & Speiser, M. (2017). *Mental Health and Our Changing Climate: Impacts, Implications, and Guidance*. American Psychological Association.
- Fisher, A. (2019). Environmental education for the elderly: A literature review. *Sustainability*, 11(23), 6639.
- Flanagan, C., Syvertsen, A., & Stout, M. (2007). *Civic engagement models: Tapping adolescents' civic engagement (Circle Working Paper 55)*. Medford, MA: The Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (CIRCLE)
- Hoffner, C., Buchanan, M., Ha, L., & Kioussis, S. (2017). *Media Effects: Advances in Theory and Research*. New York, NY: Routledge.
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2021) *Climate Change 2021: the physical science basis. Contribution of working group I to the sixth assessment report of the intergovernmental panel on climate change*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, p. 2391. Available from: <https://doi.org/10.1017/9781009157896>
- Islam, N. & Winkel, J. (2017) *Climate change and social inequality*. United Nations Department of Economic & Social Affairs Working Paper No. 152. New York, NY, USA: United Nations. Available from: <https://doi.org/10.18356/2c62335d-en>
- Leiserowitz, A. (2006). Climate change risk perception and policy preferences: The role of affect, imagery, and values. *Climatic Change*, 77(1-2), 45-72.
- Leiserowitz, A. (2006). Climate change risk perception and policy preferences: The role of affect, imagery, and values. *Climatic Change*, 77(1-2), 45-72.

- Nordhaus, W. (2019) Climate change: the ultimate challenge for economics. *American Economic Review*, 109, 1991–2014. Available from:
<https://doi.org/10.1257/aer.109.6.1991>
- O'Connor, R.E., Bord, R.J. and Fisher, A. (1999), “Risk perceptions, general environmental beliefs, and willingness to address climate change”, *Risk Analysis*, Vol. 19, pp. 461-471.
- Ogunbode, C. A., Doran, R., Hanss, D., Ojala, M., Salmela-Aro, K., van den Broek, K. L., ... & Karasu, M. (2022). Climate anxiety, wellbeing and pro-environmental action: correlates of negative emotional responses to climate change in 32 countries. *Journal of Environmental Psychology*, 84, 101887.
- Ojala, M. (2012). Hope and climate change: The importance of hope for environmental engagement among young people. *Environmental Education Research*, 18(5), 625-642.
- Randall, A. (2015). Mobilizing action on climate change and migration: The UK migration and climate change coalition. In *Organizational perspectives on environmental migration* (pp. 177-184). Routledge.
- Schramm, P.J., Vaidyanathan, A., Radhakrishnan, L., Gates, A., Hartnett, K. & Breyse, P. (2021). Heat-related emergency department visits during the northwestern heat wave—United States, June 2021. *MMWR. Morbidity and Mortality Weekly Report*, 70, 1020–1021. Available from: <https://doi.org/10.15585/mmwr.mm7029e1>
- Schwartz, S. E. O., Benoit, L., Clayton, S., Parnes, M. F., Swenson, L., & Lowe, S. R. (2022). Climate change anxiety and mental health: Environmental activism as buffer. *Current psychology* (New Brunswick, N.J.), 1–14. Advance online publication.
<https://doi.org/10.1007/s12144-022-02735-6>
- United Nations Department of Economic and Social Affairs. The 17 goals [online]. Available from: <https://sdgs.un.org/goals> [Accessed 15th March 2023].
- Usher, K., Durkin, J. & Bhullar, N. (2019) Eco-anxiety: how thinking about climate change-related environmental decline is affecting our mental health. *International Journal of Mental Health Nursing*, 28, 1233–1234. Available from: <https://doi.org/10.1111/inm.12673>

- Werner, C., & Makstaller, D. C. (2018). Exploring older adults' motivations and barriers to participation in community environmental initiatives. *Journal of Applied Gerontology*, 37(11), 1317-1340.
- Wister, A., Kendig, H., & Mitchell, B. (2019). An age-friendly city for all? Perceptions of environmental sustainability in an older population. *Journal of Aging and Environment*, 33(2), 125-144.
- Xue, W., & Zhao, S. (2015). The environmental worldviews and climate change mitigation behaviors: testing the new ecological scale in the smallest space analysis for Chinese samples. *International Journal of Environmental Science and Development*, 6(7), 547.
- Yıldırım Sarıkoç, B. (2018). Yerel İklim Değişikliği Politikalarında Kentsel İklim Adaleti: Bursa, İzmir, Karşıyaka ve Nilüfer Örnekleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Depremler Sonrası Post-Travmatik İyileşmede Yaşlı Yetişkinlerin Desteği

Support of Older Adults in Post-Traumatic Recovery After Earthquakes

Asst. Prof. Dr. Selman Bölükbaşı

Özet

Depremler, doğal afetler arasında en yıkıcı ve travmatik olanlardan biridir. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, doğal ve teknolojik felaketlere maruz kalma riski de artmaktadır. Bu tür felaketler, yaşlılar için ciddi sorunlar doğurabilir ve genellikle savunmasız bir grup olarak kabul edilirler. Ancak, yaşlılar, sahip oldukları yaşam deneyimleri ve risk algılarıyla afet yönetimine önemli katkılarda bulunabilirler. Bu nedenle, afet planlama ve acil durum karar alma süreçlerinde yaşlıların aktif olarak yer alması gereklidir. Onların yaşam deneyimleri ve sosyal bağları, afetlerin etkileriyle başa çıkmada kritik bir rol oynar. Bu nedenle, afet planlama ve acil durum karar alma süreçlerinde yaşlıların perspektifinden faydalanılmalıdır. Yaşlı yetişkinler, önceki afet deneyimleri ve sahip oldukları bilgilerle topluluğa rehberlik edebilir, dayanıklılığı artırabilir ve psikolojik destek sağlayabilirler. Bu destek aynı zamanda genç nesillere de ilham verebilir ve toplumun ruh sağlığını güçlendirebilir. Bu sebeplerle, yaşlıların travma sonrası dönemdeki rolü ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, politika yapıcılar ve toplumun diğer kesimleri tarafından uygun önlemler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Depremler, yaşlı, afetler, geriatri, psikososyal destek sistemleri.

Abstract

Earthquakes are among the most devastating and traumatic natural disasters. With the increasing elderly population, the risk of exposure to natural and technological disasters is also rising. Such disasters can pose serious problems for the elderly and are often considered a vulnerable group. However, the elderly can make significant contributions to disaster management with their life experiences and risk perceptions. Therefore, it is necessary for them to actively participate in disaster planning and emergency decision-making processes. Their life experiences and social connections play a critical role in coping with the effects of disasters. Therefore, their perspective should be utilized in disaster planning and emergency decision-making processes. Elderly adults can guide the community with their previous disaster experiences and wisdom, enhance resilience, and provide psychological support. This support can also inspire younger generations and strengthen the mental health of society.

Therefore, considering the role and needs of the elderly in the post-trauma period, appropriate measures should be taken by policymakers and other sectors of society.

Keywords: Earthquakes, Aged, disasters, geriatrics, psychosocial support systems.

Giriş

Depremler, doğal afetlerin en yıkıcı ve travmatik olanlarından biridir. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, doğal ve teknolojik felakete maruz kalma riski de artmaktadır. Bu tür felaketler, yaşlılar için ciddi sorunlar doğurabilir ve genellikle savunmasız bir grup olarak kabul edilirler. Ancak, yaşlılar, sahip oldukları yaşam deneyimleri ve risk algılarıyla afet yönetimine önemli katkılarda bulunabilirler. Dolayısıyla, afet planlama ve acil durum karar alma süreçlerinde yaşlıların aktif olarak yer alması gereklidir.

Yaşlı bireylerin önceki afet deneyimleri, kişisel dayanıklılık modelleri ve pratik bilgi kaynakları olarak işlev görebilir. Afet yönetimi sürecinde, bu deneyimlerin, kriz sırasında topluluğun dayanıklılığını artırmak ve etkili çözümler geliştirmek açısından kritik bir rol oynadığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, yaşlılar, topluma sağladıkları destek ve hizmetlerle psikolojik iyi oluşun önemli aktörleri olabilirler. Özellikle afet sonrası dönemde, yaşlılar, toplumun iyileşme sürecinde önemli bir rol üstlenebilir ve dayanışma kültürünü güçlendirebilirler. Depremlerin etkilerini en aza indirmek ve post-travmatik iyileşmeyi desteklemek için, yaşlı yetişkinlerin desteği büyük önem taşımaktadır. Depremler sonrası post-travmatik iyileşme sürecinde, yaşlı yetişkinlerin desteği büyük önem taşımaktadır (Temiz, Özdoğan, & Hızlı, 2021). Yaşlıların sahip olduğu yaşam deneyimleri ve risk algıları, afet yönetimi süreçlerinde önemli bir rol oynayabilir. Yaşlı bireylerin önceki afet deneyimleri, kişisel dayanıklılık modelleri ve pratik bilgi kaynakları olarak kullanılabilir. Bu nedenle, afet planlama ve acil durum karar alma süreçlerinde yaşlıların perspektifinden yardım ve katkı sağlanmalıdır (Yavuz, Bölükbaşı, & Tekin, 2024).

Yaşlı Yetişkinlerin Travma Sonrası İyileşmedeki Rolü

Deneyim ve Bilgelik

Yaşlı yetişkinler, uzun yıllar boyunca pek çok zorluğun üstesinden gelmiş ve travmatik deneyimler yaşamış kişilerdir. Bu nedenle, deprem sonrası iyileşme sürecinde sergiledikleri dirençli tavır ve sunduğu duygusal destekle, genç kuşaklara önemli rol modelleri olarak hizmet edebilirler. Yaşlı yetişkinlerin kazandıkları deneyim ve elde ettikleri yaşam bilgeliği, diğer etkilenen kişilerin travma sonrası stresle başa çıkma becerilerini güçlendirir.

Deprem yaşamış yaşlı bireyler, ruh sağlığı sorunları yaşamalarına rağmen, dayanıklılıkları ruh sağlığını geliştiren önemli bir faktördür (Wulff, Donato, & Lurie, 2015). Dayanıklılık; psikolojik sağlık, bir krizle zihinsel ve duygusal olarak başa çıkabilme veya kriz öncesi duruma hızla dönebilme yeteneğidir (Norris, ve diğerleri, 2002). Afete dayanıklılık, bireylerin veya toplulukların afetten öğrenme ve sosyal ağları, yapıları ve gelecekteki olaylarla başa çıkma becerilerini geliştirme kabiliyetini ifade eder (Timalsina, Songwathana, & Sae-Sia, 2022). Doğal afetlerle karşı karşıya kaldıklarında, yaşlı bireyler genellikle dayanıklıdır (Shrira, Palgi, Hamama-Raz, Goodwin, & Ben-Ezra, 2014).

Deprem sonrası yaş ve duygusal tepkiyi inceleyen bir araştırma, önceki deprem deneyiminin daha düşük deprem sonrası depresyon puanlarıyla ilişkili olduğunu belirtmektedir (Knight, Gatz, Heller, & Bengtson, 2000). Literatürde; depremlerden sonra yaşlı bireylerin daha fazla risk altında olmasına rağmen, depremlerde genç insanlara göre daha az akıl sağlığı sorunu yaşadığı ve yaşlıların daha dayanıklı olduğunu belirten çalışmalar vardır (Seplaki, Goldman, Weinstein, & Lin, 2006).

Deprem yaşayan yaşlı bireyler arasında dayanıklılığı artıran faktörleri inceleyen bir sistemli inceleme, bu faktörleri demografik, fiziksel, psikolojik, manevi ve sosyo-kültürel faktörler olarak kategorize ederek, önceki deneyim, sosyal destek ve maneviyatın ortak faktörler olduğunu bildirmektedir (Seplaki, Goldman, Weinstein, & Lin, 2006). Bir başka çalışmada; yaş, medeni durum, okuryazarlık durumu, mevcut düzenli kişisel gelir, mevcut sağlık sorunu, sağlık merkezlerine sık ziyaretler, depremlerden sonra algılanan yaşam kalitesi değişiklikleri ve algılanan sosyal desteğin yaşlı afet mağdurları arasında dayanıklılıkla istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu belirtmektedir (Timalsina, Songwathana, & Sae-Sia, 2021).

Toplumsal Bağlar

Yaşlı yetişkinler, toplumun diğer kesimlerine göre daha güçlü sosyal bağlara sahiptirler. Aile üyeleri, yakın arkadaşlar ve komşuları ile kurduğu ilişkiler, travma sonrası iyileşme sürecinde önemli bir destek kaynağı oluşturur. Bu bağlar, yaşlı yetişkinlerin kendi ihtiyaçlarının yanı sıra diğer etkilenen kişilerin de ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olur. Yaşlılar, bu sayede daha güçlü bir toplumsal ağ oluşmasına katkıda bulunur.

Sosyal destek, bireylerin ağ üyelerinden aldıkları somut veya somut olmayan kaynakların sağlanması olarak tanımlanabilir (Song, Son, & Lin, 2011). Bu kavram çok yönlüdür ve duygusal destek, enstrümantal destek, değerlendirme desteği ve bilgilendirme desteği gibi

çeşitli türleri içerir (Berkman & Glass, 2000). Yaşlı yetişkinlerin sosyal destek almalarının yanı sıra aynı zamanda destek sağladığı, çift yönlü bir ilişkiye rastlanmaktadır. Örneğin, yaşlı yetişkinler nesiller arasında bakım ve maddi destek sağlarken aynı zamanda enstrümantal destek alabilirler (Keefe & Fancey, 2002). Yaşlı yetişkinler, yaşam süreçlerinde edindikleri sosyal bağlar ve deneyimler sayesinde afetlerle başa çıkma sürecinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Güçlü sosyal destek ağları, doğal afetlerin ardından psikolojik iyileşme sürecinde belirgin bir etkiye sahiptir (Davey & Neale, 2013). Bu destek ağı, yaşlı yetişkinlerin arkadaşları, aile üyeleri, komşuları ve topluluk üyeleriyle kurdukları sağlam ilişkileri içerir. Bu ağ, yaşlı yetişkinlerin afet sonrası travmayla başa çıkmasına yardımcı olurken duygusal desteklenmelerini, güvenli hissetmelerini ve yaşamlarında anlam ve amaç bulmalarını kolaylaştırır (Howard, Blakemore, & Bevis, 2017). Afet sonrası dönem, toplulukların dayanışma ve iş birliği ihtiyacını artırır. Yaşlı yetişkinlerin toplumsal bağları, toplulukların bu zorlu süreçte bir araya gelmesine ve birbirlerine yardımcı olmasına yardımcı olabilir (Duval & Mulilis, 1999). Araştırmalar, yaşlı yetişkinlerin, kanaat önderleri ve yerel kuruluşlarla iş birliği yaparak afet öncesi ve sonrası hazırlık süreçlerinde etkili roller üstlendiğini göstermektedir (Tuohy, Stephens, & Johnston, 2014). Ayrıca, yaşlı yetişkinler genç kuşaklara afet öncesi planlama, acil durum hazırlığı ve dayanıklılık konularında rehberlik ederek topluluğun afetlere karşı daha dirençli hale gelmesine yardımcı olabilirler (Davey & Neale, 2013).

Depremler, ani olarak yaşamları değiştiren ve toplumun her kesimini etkileyen olaylardır. Bu afetler, fiziksel zararın ötesinde psikolojik etkileri de beraberinde getirir. Afetlerin yol açtığı travma, korku ve kayıplar, toplum üyelerinin ruhsal sağlığını derinden etkileyebilir (Kukuoğlu, 2018). Ancak, yaşlı yetişkinlerin deneyimleri ve topluluk bağları, doğal afetlerin etkileriyle başa çıkmada kritik bir rol oynar (Davey & Neale, 2013). Toplumsal bağlar, yaşlı yetişkinlerin yanı sıra tüm toplum üyelerinin bir araya gelerek dayanışma içinde hareket etmelerini sağlar (Andrew, 2017). Bu bağlar, deprem sonrası psikolojik iyileşme sürecinde kritik bir rol oynar. Topluluklar, depremlerin hemen ardından, acil yardım ve desteğin sağlanması sürecinde büyük önem taşır (Karataş, Şeker, & Erdoğan, 2002). Yaşlı yetişkinler, toplulukları içindeki diğer bireylerle birlikte dayanışma içinde çalışarak, acil yardıma erişim ve temel ihtiyaçlarının karşılanması gibi acil dönemdeki zorlukları atlatabilirler. Bu süreçte birlikte çalışmanın gücü, psikolojik olarak travmatik olayları işleme ve kabul etme sürecini kolaylaştırır (Davey & Neale, 2013). Deprem sonrası iyileşme sürecinde toplumsal bağlar, insanların birbirlerine destek verdiği, duygusal ve fiziksel ihtiyaçların karşılandığı bir ortam

sağlar. Yaşlı yetişkinler, topluluklarına aktif bir şekilde katılarak, genç nesillere rehberlik ederek, topluluklarının yeniden yapılanma sürecinde önemli bir rol oynarlar. Bu bağlar sayesinde, insanlar travmatik olaylarla başa çıkmak için gerekli gücü ve motivasyonu bulabilirler (Davey & Neale, 2013).

Psikolojik Sağlık

Yaşlı yetişkinler, geçmişte karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma deneyimleri sayesinde psikolojik sağlık geliştirmişlerdir. Bu sağlık, depresyon sonrası travma ile daha etkin bir şekilde baş etmelerini sağlar. Ayrıca, yaşlı yetişkinler diğer etkilenen kişilere, stresle başa çıkma teknikleri ve dayanıklılık stratejileri konusunda rehberlik edebilirler. Bu şekilde, toplumun tüm kesimlerinin travma sonrası iyileşme sürecine katkıda bulunurlar.

Yaşlı bireylerin deneyimleri ve yaşam bilgisi genellikle genç nesiller için büyük bir değer taşır. Onların sağlık ve rehberlik anlayışı, toplumun travma sonrası iyileşme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, yaşlı yetişkinlerin tecrübelerinden yararlanarak, toplumun travma sonrası dönemde daha güçlü bir dayanışma içinde olması sağlanabilir. Ayrıca, yaşlı bireylerin psikolojik sağlık konusunda topluma rehberlik etmeleri, gençlere ilham kaynağı olabilir ve bu sayede toplumun ruh sağlığını güçlendirebilir (Karataş, Şeker, & Erdoğan, 2002). Yaşlı yetişkinlerin, geçmişte karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma deneyimleri ve geliştirdikleri psikolojik sağlık, onlara travmatik olaylar karşısında daha dirençli olma yeteneği verir. Yaşlı yetişkinlerin psikolojik sağlığının toplum için sağladığı faydaların yanı sıra, bireysel düzeyde de önemli etkileri bulunmaktadır. Bu sağlık, yaşlı bireylerin kendilerine olan güvenlerini artırabilir ve yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde karşılaşılabilecekleri zorluklarla daha etkin bir şekilde başa çıkmalarını sağlayabilir. Ayrıca, genç nesiller için de yaşlı yetişkinlerin psikolojik sağlık konusundaki rehberliği ve örnek alınacak duruşları, gelecek kaygısı yaşayan bireylere ilham verebilir ve onların kendi zorluklarıyla baş etmelerine yardımcı olabilir (Davey & Neale, 2013).

Bu sebeplerle, toplumun yaşlı bireylere olan bakış açısının psikolojik sağlığın önemini vurgulayacak şekilde şekillendirilmesi ve onların deneyimlerinden daha fazla faydalanılması gerekmektedir. Yaşlı yetişkinlerin bilgileri, dayanıklılıkları ve travma sonrası iyileşme sürecine katkıları, toplumun her kesimi için önemli bir değere sahiptir ve bu değer her fırsatta vurgulanmalıdır. Bu sayede, toplumun ruh sağlığına katkıda bulunabilecek bir kaynağın daha etkin bir şekilde kullanılması sağlanabilir.

Yaşlı Yetişkinlerin Travma Sonrası Stresle Başa Çıkma Stratejileri

Yaşlı yetişkinler, deprem gibi travmatik olayların ardından stresle başa çıkmada özel stratejiler kullanabilirler. Bu stratejiler, yaşam tecrübelerinden ve kültürel miraslarından güç alarak geliştirilen etkili yöntemlerdir (Bölükbaşı, 2018). Örneğin; dua etme, meditasyon veya yoga gibi manevi pratikler, yaşlıların stres ve kaygıyla başa çıkmalarına yardımcı olabilir. Aynı zamanda, geleneksel yemek pişirme, el sanatları veya bahçe işleri gibi aktiviteler de onlara huzur ve rahatlık verebilir. Yaşlı yetişkinler ayrıca, eski dostlarıyla veya yakın aile üyeleriyle sık sık iletişim kurmak suretiyle sosyal destek ağlarını güçlendirebilirler. Bu sayede, yaşadıkları travmayı paylaşabilir, birbirlerini teselli edebilir ve ortak başa çıkma yöntemleri geliştirebilirler. Bunun yanı sıra, geçmişte başa çıktıkları benzer travmatik olaylardan ders çıkararak, yeni duruma uyum sağlamada daha esnek ve dayanıklı olabilirler.

Sonuç

Deprem sonrası iyileşme sürecinde yaşlı yetişkinlerin ihtiyaçları ve kırılganlıkları göz önüne alınmalıdır. Güçlü bir politika çerçevesi ile onlara yönelik psikolojik destek, sosyal içerme, ekonomik güvenlik ve kapsamlı sağlık hizmetlerinin sunulması hayati önem taşımaktadır. Bu sayede yaşlılar, travma sonrası dönemi daha iyi atlatabilecek ve topluma tam anlamıyla yeniden entegre olabileceklerdir. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve sağlık kurumlarının ortak çalışmaları bu politikaların hayata geçirilmesinde büyük rol oynayacaktır. Ayrıca, yaşlı yetişkinlerin kendilerini güvende ve değerli hissetmeleri için toplumsal farkındalığın artırılması da önemlidir.

Kaynakça

- Andrew, M. K. (2017). Social Vulnerability in Old Age. H. M. Fillit, K. Rockwood, & J. Young içinde, Brocklehurst's Textbook of Geriatric Medicine and Gerontology, 8th Edition (s. 185-192). Philadelphia: Elsevier.
- Berkman, L. F., & Glass, T. (2000). Social integration, social networks, social supports and health. In L. F. Berkman, & L. Kawachi, Social epidemiology (pp. 137–173). New York, NY, USA: Oxford Press.
- Bölükbaşı, S. (2018). Sosyal Yardıma Başvuran Yaşlıların Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Özellikleri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Anabilim Dalı.

- Davey, J. A., & Neale, J. (2013). *Earthquake Preparedness in an Ageing Society Learning from the experience of the Canterbury Earthquakes*. Wellington: Victoria University of Wellington New Zealand.
- Duval, T. S., & Mulilis, J. P. (1999). A person relative to event (PrE) approach to negative threat appeals and earthquake preparedness: a field study. *Journal of applied social psychology*, 29(3), 495-516.
- Howard, A., Blakemore, T., & Bevis, M. (2017). Older people as assets in disaster preparedness, response and recovery: lessons from regional Australia. *Ageing & Society*, 37, 517-536.
- Karataş, K., Şeker, A., & Erdoğan, N. (2002). Deprem Sonrasında Kocaeli’nde Bir Geçici Yerleşim Alanında Yaşayan Aileler ve Sorunları. *Sosyal Hizmet Sempozyumu 2001: Deprem ve Sosyal Hizmetler*. 13, s. 150-163. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Keefe, J. M., & Fancey, P. J. (2002). Work and Eldercare: Reciprocity Between Older Mothers and Their Employed Daughters. *Canadian Journal on Aging*, 21(2), 229-241.
- Knight, B. G., Gatz, M., Heller, K., & Bengtson, V. L. (2000). Age and emotional response to the Northridge earthquake: A longitudinal analysis. *Psychology and Aging*, 15, 627–634.
- Kukuoğlu, A. (2018). Doğal Afetler Sonrası Yaşanan Travmalar ve Örnek Bir Psikoeğitim Programı. *Afet ve Risk Dergisi*, 1(1), 39-52.
- Norris, F. H., Friedman, M. J., Watson, P. J., Byrne, C. M., Diaz, E., & Kaniasty, K. (2002). 60,000 Disaster Victims Speak: Part I. An Empirical Review of the Empirical Literature, 1981—2001. *Psychiatry*, 65(3), 207–239.
- Seplaki, C. L., Goldman, N., Weinstein, M., & Lin, Y. H. (2006). Before and after the 1999 Chi-Chi earthquake: Traumatic events and depressive symptoms in an older population. *Social Science & Medicine*, 62(12), 3121-3132.
- Shrira, A., Palgi, Y., Hamama-Raz, Y., Goodwin, R., & Ben-Ezra, M. (2014). Previous exposure to the world trade center terrorist attack and posttraumatic symptoms among older adults following hurricane sandy. *Psychiatry*, 77(4), 374–385.

- Song, L., Son, J., & Lin, N. (2011). Social support. The SAGE handbook of social network analysis (Cilt 9, s. 116–128). içinde Los Angeles: SAGE.
- Temiz, M., Özdoğan, B., & Hızlı, G. (2021). Psikolojik Yardım Alma Tutumları, İşlevsel Olmayan Tutumlar ve Benlik Saygısı İlişkisi. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 5(3), 1056-1078.
- Timalsina, R., Songwathana, P., & Sae-Sia, W. (2021). Resilience and its associated factors among older disaster survivors. Geriatric nursing, 42(6), 1264-1274.
- Timalsina, R., Songwathana, P., & Sae-Sia, W. (2022). Factors explaining resilience among Nepalese older adults experiencing disasters: A cross-sectional study. International Journal of Disaster Risk Reduction, 69, 1-15.
- Tuohy, R., Stephens, C., & Johnston, D. (2014). Older adults' disaster preparedness in the context of the September 2010–December 2012 canterbury earthquake sequence. International Journal of Disaster Risk Reduction, 1-10.
- Wulff, K., Donato, D., & Lurie, N. (2015). What is health resilience and how can we build it? Annual review of public health, 36, 361-374.
- Yavuz, C., Bölükbaşı, S., & Tekin, N. (2024). The role of older adults in psychological recovery after natural disasters. S. Şahin, & F. Akçiçek içinde, Natural disasters and Older Adults (s. 64-70). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Özet Bildiriler

Mental care when disaster strikes

Based on the experiences of the Great East Japan Earthquake

Prof. Dr. Mitsuru Hisata

Abstract

The Great East Japan Earthquake took place March 11 2011. The magnitude was 9.9 which is the highest in the history in Japan. Soon after the earthquake, gigantic Tsunami struck the east coast of Honshu Island. As the result, I has been reported that 15,900 died directly, 3,802 died of disaster-related stress, 2,520 are still missing. Approximately 29,000 have been evacuating as of March 11 2024. In addition to this tragedy, the explosion of nuclear power plants in Fukushima made it worse. There are still many people who want to come back to their home in Fukushima, but nobody knows when their dream comes true.

As I mentioned above, whenever a disaster takes place, people pay attention to the number of deaths and missing. But much more survivors are suffering from mental damage for a long time. We must consider this fact and think about how to care those survivors.

What is mental care? Who should provide it? It is believed that in most cases mental care is provided by professionals such as psychiatrists and/or clinical psychologists. But those professionals take only small part of mental care. In fact, victims of great disasters do not seek such professionals, rather they seek family, friends, neighbors, school teachers who stay close to them and comfort them. Mental care of these people is not highly technical, but necessary from the very beginning. Mental care is as essential as water and foods. Soon after the Great East Japan Earthquake took place, firefighters, police officers as well as DMAT (disaster medical assistance teams) rushed to the disaster-stricken area to save lives. Then a few weeks or months later construction workers start to repair roads, bridges, and lifeline. It is understandable that to save as many lives as possible is a top priority, but in my opinion mental care should be provided along with physical care.

In my presentation I talk about how to do it when a disaster strikes based on the experiences of the Great East Japan Earthquake.

Age-Related Hearing Loss in Japan: Current Situation and Challenges

Prof. Dr. Tomoko Sano, Prof. Dr. Hisao Osada

Abstract

Age-related hearing loss is the most common chronic disease. Current medical science cannot cure it. Therefore, it is essential to detect hearing loss early and compensate for it as soon as possible. However, because age-related hearing loss progresses gradually, it is difficult for people to notice. Even if they notice their hearing loss, seeing a doctor takes 5 to 10 years.

Untreated hearing loss impacts brain function, developing miscommunication, depression, dementia, falling, and other problems. Moreover, untreated hearing loss not only disuses hearing and develops miscommunication but also affects an individual's health and quality of life, such as depression, dementia, falling, and other problems. Japan's population is rapidly aging, and the number of older adults with age-related hearing loss will also increase. In addition, Japan has experienced several significant earthquakes in the past 30 years. Several studies have shown that the rate of physical and mental illness and death during earthquakes is higher among the deaf and hard of hearing than among those with normal hearing (e.g., https://www.nhk.or.jp/heart-net/topics/19/data_shiboritsu.html) Considering these facts, age-related hearing loss is an urgent issue.

This presentation will discuss the current status and issues surrounding age-related hearing loss in Japan. Initially, it discusses age-related hearing loss and its effects. Then, it presents the results of our survey on hearing loss prevention conducted in Japanese municipalities (sent to all 1916 municipalities and obtained 634 responses). The result indicates the need for a screening and support system, social environment improvement, and standardized care flow for hearing loss. In order to improve these problems, it is necessary to raise the level of knowledge about hearing impairment among the general public, people with hearing impairment, medical personnel, local government officials, politicians, and others throughout Japan. Then, we propose the education, support system, and communication needed. Finally, we will discuss how this proposal can contribute to reducing the difficulties of the deaf and hard of hearing in the event of a disaster.

Sharing Grief With The Dead After A Devastating Tsunami: Healing From Spiritual Phenomena Experienced By Taxi Drivers

Prof. Dr. Kiyoshi Kanebishi

Abstract

An innumerable number of apparitions (ghosts) have been witnessed in the areas of Japan affected by the 2011 Tōhoku earthquake and tsunami disaster. While the phenomena of these apparitions could be called unscientific, it has become clear that, in order to consider the background to these apparitions, academic consideration is necessary for reaching deep into Japanese religious consciousness regarding how people mourn the loss of the deceased to whom they never had the chance to say goodbye.

This identification is possible because the “living deceased,” who live on in the present continuous sense, can exist in deaths which become intimate. We live in a world which is irreversible, in the sense that we typically cannot go back in time. Existing religion advocates irreversibility, and has created a steadfast structure in which the stably silent deceased are separated and farewelled from the world of the living.

However, because the missing persons who were swept away by the 2011 tsunami have not come back, cracks have continued to develop in this religious structure over an extended period. As a result, a paradigm reversal has occurred in the irreversibility of religion. This has created deceased who can continue to live as if, so to speak, a grilled fish reverted to a living fish that resumes energetically flapping around. The attitude towards these living deceased is grounded in the approach to life of those who remain.

Yaşlılar İçin Afet ve Acil Durum Hazırlığı
Disaster and Emergency Preparedness for Elderly People
Assoc. Prof. Dr. Sevinç Sütlü

Özet

Çağımızda yaşanan her türlü olumlu teknolojik ve bilimsel gelişmeye rağmen afetlere karşı kazanılmış bir başarıdan söz etmek mümkün değildir. Deprem, sel, yangın, salgın hastalıklar, patlamalar gibi afetler çok sayıda can kaybına yol açmaya devam etmektedir. Afetlerin zararını en aza indirmeye yönelik afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında alınması gereken tedbirler belirlenmekte, bölgesel ve ülke düzeyinde eylem planları oluşturulmaktadır. Demografik dönüşüm sonrası hızla yaşanan dünyada yaşlı sayısı da aynı hızla artmıştır. İlerleyen yaşla birlikte kronik hastalıklar ve bunlara bağlı çoklu yetersizlikler, bakım ihtiyacı ortaya çıkmakta ve dezavantajlı hale gelinebilmektedir. Yapılan hazırlıklar tüm toplumun sağlıklı ve tamamen bağımsız olduğu senaryolar üzerinden yapılmakla birlikte toplumda göz ardı edilemeyecek sayıda dezavantajlı birey bulunmaktadır. Afet eylem planlarının hazırlanması esnasında genelde dezavantajlı gruplar özelde yaşlılar ve onların ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Ancak yaşlıların ilgili kurumların planlama çalışmalarını tamamlamasını beklemeden afetlerden korunmak için alabilecekleri önlemler konusunda bilgi sahibi olmaları bireysel korunmaları için önemlidir. Bu kapsamda dünyada çeşitli ülkelerde uygulanmakta olan modeller ve literatürde yer alan öneriler gözden geçirilmiştir.

Abstract

Despite all the positive technological and scientific developments in our age, it is not possible to talk about success against disasters. Disasters such as earthquakes, floods, fires, epidemics and explosions continue to cause many deaths. Measures to be taken before, during and after a disaster to minimize the damage of disasters are determined, and action plans are created at regional and country levels. In a rapidly aging world following the demographic transformation, the number of elderly people has also increased at the same rate. With advancing age, chronic diseases and related multiple disabilities and the need for care emerge and one may become disadvantaged. Although the preparations are made based on scenarios where the entire society is healthy and completely independent, there are a number of disadvantaged individuals in the society that cannot be ignored. During the preparation of disaster action plans, disadvantaged groups in general and the elderly in particular and their needs should be taken into consideration. However, it is important for the elderly to be informed about the measures they can take to protect themselves from disasters without

waiting for the relevant institutions to complete their planning studies. In this context, the models implemented in various countries around the world and the recommendations in the literature have been reviewed.

Afet Durumlarında Geriatrik Sendromlar: Deliryum Geriatric Syndromes in Disaster Situations: Delirium

MSc. Dr. Ezgi Pınar

Özet

Deliryum; yoldan çıkmak, çıldırmak anlamında bir kelime olup tıbbi olarak kısa sürede ortaya çıkan, gün içinde dalgalanmalar gösteren, biliş düzeyinde azalma ve dikkat dağınıklığının ön planda olduğu, altta yatan hastalıkların yol açtığı bir durumdur. Multifaktöryal bir durum olup en önemli risk faktörü organik bir beyin hasarının olması ve ileri yaştır.

Afet durumlarında yabancı çevre, rutinin dışına çıkma; kişiler için irrite ve ajite edici olabilir. İleri yaş tek başına bir risk faktörüken, afetle beraber gelen stres, gözlük ya da işitme cihazı gibi yardımcı ekipmanların zarar görmesi veya kaybolması, uykusuzluk, yaralanma, ilaç saatlerindeki aksama veya kaotik bir çevrede bulunma da deliryumu tetikleyebilir. Bu durumu normal olarak görüp ileri yaşla ilişkilendirmek ve kişileri tedavisiz ve bakımsız bırakma riskini beraberinde getirebilir. Kendi kendine bakabilen durumdaki yaşlılar, afet durumu ile kendi bakımını idame ettiremez hale gelebilir. Enfeksiyonlar ya da dehidratasyon da bu duruma yol açabilir.

Deliryum tanısı koymada çeşitli testler mevcuttur. Ancak afet durumlarında, bu testleri bilen ve uygulayacak yeterli ve deneyimli sağlık personeli bulunamayabilir. Hastaya açık uçlu “Bugün nasıl hissediyorsun? Nasılsın?” sorusunu sormak ve buna alınan cevabı uyanıklık/alert olma hali açısından değerlendirmek deliryumu tanımada önemlidir. Verilen normal cevap bizi deliryumdan uzaklaştırırken anksiyete, ajitasyon durumu ya da hiç cevap vermemesi tanı açısından sağlık çalışanlarını yönlendirebilir.

Deliryumdaki kişiler hiperaktif ve/veya halüsinasyon görebileceği gibi tamamen uyku halinde de olabilirler. Veya bu iki durum arasında gidip gelebilirler. Hiperaktif deliryum; intoksikasyon ya da mental hastalık durumu ile karışabilir.

Demans ve depresyon da ayırıcı tanıya girmekte olup deliryumun şüphelenildiği durumlarda kişiler hızla acil servislere transfer edilmelidir. Deliryum tedavisiz bırakılırsa hastane yatışlarına hatta mortaliteye sebep olabilir.

Delirium is a condition characterized by a disturbance in cognition, including fluctuations in attention and awareness, that develops rapidly and is often associated with an underlying

medical condition. It is multifactorial in nature, with the most significant risk factor being organic brain damage and older age.

Abstract

In emergency situations, such as disasters, unfamiliar surroundings and disruptions to routine can be irritating and distressing for individuals. While older age alone is a risk factor, the stress associated with disasters, damage to or loss of supportive equipment like glasses or hearing aids, sleep deprivation, injuries, disruption of medication schedules, or exposure to chaotic environments can trigger delirium. Perceiving this condition as normal and solely associated with older age may lead to neglecting individuals and leaving them untreated and uncared for. Older individuals who are normally able to care for themselves may become unable to do so in emergency situations. Infections or dehydration can also contribute to this condition.

Various tests are available to diagnose delirium. However, in emergency situations, there may not be enough experienced healthcare personnel available to administer these tests. Asking the patient open-ended questions such as "How do you feel today? How are you?" and evaluating their response in terms of alertness are important in diagnosing and recognizing delirium. A normal response may rule out delirium, while anxiety, agitation, or no response may guide healthcare professionals toward a diagnosis.

Individuals with delirium may exhibit hyperactive behavior and/or hallucinations, or they may be completely lethargic. They may also fluctuate between these states. Hyperactive delirium can be mistaken for intoxication or a mental illness.

Dementia and depression are also differential diagnoses to consider, and individuals suspected of having delirium should be promptly transferred to emergency services. Untreated delirium can lead to hospitalization and even mortality.

Depremlerde Yaşlıların Göç Sonrası Uyum Süreçleri: Gerontolojik Yaklaşım
Post-Migration Adaptation Processes of Elderly People During Earthquakes:
Gerontological Approach

Lect. Faruk Yaşar Gürdal

Özet

Depremler, yaşanan toplumlar üzerinde derin etkiler bırakan doğal afetlerdir. Özellikle yaşlı nüfus, depremlerin olumsuz etkilerinden daha fazla etkilenmektedir. Depremler sonucunda yaşlılar genellikle göç etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu göç süreci, yaşlı bireyler için ciddi uyum zorluklarına neden olabilir. Bu bildiride, depremlerde yaşlıların göç sonrası uyum süreçlerini ele alarak gerontolojik bir perspektif sunulacaktır.

Yaşlıların Depremlerde Göç Karar Süreçleri:

1. Depremlerin yaşlılar üzerindeki etkileri
2. Göç kararı alma sürecinde yaşlıların yaşadığı zorluklar
3. Aile desteğinin rolü ve önemi

Göç Sonrası Yaşlıların Uyum Süreçleri:

1. Yeni ortama uyum sağlama süreci
2. Kaygı ve stresle başa çıkma mekanizmaları
3. Sosyal destek ağlarının rolü

Sağlık ve Bakım Hizmetlerine Erişim:

1. Sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan engeller
2. Yaşlıların sağlık ihtiyaçlarının karşılanması
3. Bakım hizmetlerinin kalitesi ve erişilebilirliği

Toplumsal Katılımın Sağlanması:

1. Yaşlıların toplumsal yaşama katılımını teşvik etme stratejileri
2. Toplumsal etkileşimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri
3. Yaşlıların sosyal etkinliklere katılımını artırma yöntemle

Psikolojik Destek ve Danışmanlık:

1. Deprem travması ve yaşlılar üzerindeki etkileri
2. Psikolojik destek hizmetlerinin sağlanması
3. Danışmanlık hizmetlerinin rolü ve önemi

Çalışmada, öncelikle yaşlıların deprem sırasında göç kararı alma süreci incelenmiştir. Aile desteği gibi faktörlerin rolü vurgulanmıştır. Göç sonrası uyum sürecinde, yaşlıların yeni ortama uyum sağlama zorlukları, kaygı ve stresle başa çıkma mekanizmaları ve sosyal destek ağlarının önemi tartışılmıştır.

Sağlık ve bakım hizmetlerine erişim, yaşlılar için kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan engeller ve bakım hizmetlerinin kalitesi ele alınmıştır. Toplumsal katılımın sağlanması, yaşlıların sosyal yaşama aktif katılımını teşvik etmek için önemli bir adımdır. Son olarak, deprem travması ve yaşlılar üzerindeki psikolojik etkiler ile psikolojik destek ve danışmanlık hizmetlerinin önemi vurgulanmıştır.

Bu bildiri, depremlerde yaşlıların göç sonrası uyum süreçlerini ele alarak gerontolojik bir perspektif sunulmuştur. Yaşlıların deprem sonrası karşılaştıkları zorlukları anlamak ve çözüm önerileri geliştirmek, toplumların yaşlılara destek olmasını sağlayabilir ve yaşlıların daha iyi bir yaşam kalitesine sahip olmalarına katkıda bulunabilir.

Abstract

Earthquakes are natural disasters that leave deep effects on societies. Especially the elderly population is more affected by the negative effects of earthquakes. As a result of earthquakes, elderly people are often forced to migrate. This migration process can cause serious adaptation difficulties for older individuals. In this paper, a gerontological perspective will be presented by discussing the post-migration adaptation processes of the elderly during earthquakes.

Migration Decision Processes of the Elderly During Earthquakes:

1. Effects of earthquakes on the elderly
2. Difficulties experienced by the elderly in the migration decision-making process
3. The role and importance of family support

Adaptation Processes of Elderly People After Migration:

1. The process of adapting to the new environment
2. Anxiety and stress coping mechanisms
3. The role of social support networks

Access to Health and Care Services:

1. Obstacles in accessing health services
2. Meeting the health needs of the elderly
3. Quality and accessibility of care services

Ensuring Social Participation:

1. Strategies to encourage older people's participation in social life
2. Problems in social interaction and solution suggestions
3. Methods to increase the participation of the elderly in social activities

Psychological Support and Counseling:

1. Earthquake trauma and its effects on the elderly
2. Provision of psychological support services
3. The role and importance of consultancy services

In the study, firstly, the process of elderly people making migration decisions during the earthquake was examined. The role of factors such as family support is emphasized. During the post-migration adaptation process, the difficulties of the elderly in adapting to the new environment, mechanisms for coping with anxiety and stress, and the importance of social support networks are discussed.

Access to health and care services is critical for seniors. In this context, obstacles in accessing health services and the quality of care services are discussed. Ensuring social participation is an important step to encourage the active participation of older people in social life. Finally,

earthquake trauma and the psychological effects on the elderly and the importance of psychological support and counseling services are emphasized.

In this paper, a gerontological perspective is presented by discussing the post-migration adaptation processes of the elderly during earthquakes. Understanding the difficulties faced by the elderly after the earthquake and developing solutions can enable societies to support the elderly and contribute to a better quality of life for the elderly.

Tıp Fakültesinde Geriatri ve Gerontolojinin Erken Kariyer Tanımının Önemi: Lisans

Öğrencisinin Deneyimi: TÜRKİYE

Importance of Early Career Exposure of Geriatrics and Gerontology in Medical School:

Undergraduate Student's Experience: TÜRKİYE

Ezgi Demircan

Özet

Yaşam süresinin uzaması ve demografik dönüşüm, yaşlanma sürecini ve yaşlılık dönemini modern toplumların önemli bir konusu haline getirmektedir. Bu değişim ve dönüşüm, tıp öğretimine gerontoloji dersi eklenmesinin gerekli olup olmadığı sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Yaşlılarda ortaya çıkan hastalıklar gençlerde görülen hastalıklardan farklıdır. Her ne kadar geriatri bu konularla ilgilenirse de hekimlerin yaşlılıktaki sağlık sorunlarına ilişkin temel bilgilerle donatılmış olması beklenebilir. Yaşlı nüfusun artışı, Türkiye ve dünya genelinde, sağlık sektöründe yeni zorluklar ve fırsatlar doğurmaktadır. Geçmişteki yaşlılık ve yaşlanma olgularına yönelik stereotipler, gerontoloji, geriatri, gerontopsikiyatri ve gerontopsikoloji gibi disiplinlerin görüşleriyle değişmekte ve dönüşmektedir. Gerontoloji, yaşlılıkta ortaya çıkan sağlık sorunlarına karşı disiplinlerarası bir yaklaşımı benimsemektedir. Öğrencilerin gerontolojik hizmet alanlarında deneyim kazanmaları, yaşlı hastalara daha iyi hizmet verme yeteneklerini artırabilir. Bu durum, Türkiye'de yaşlı insan ve yaşlılık algısının kayıp ve gerileme olarak algılanmasının düzeltilmesine yardımcı olabilir. Geleceğin tıbbı, gerontolojik bilgilere ihtiyaç duyacaktır. Gerontoloji dersleri, bugünden başlayarak, tıp öğrencilerine yaşlılıkta sağlık ve hastalık konularını kapsamlı bir şekilde ele almayı öğretebilir ve hekimlerin yaşlı popülasyonun yaşamını iyileştirmesi için, yeni stratejiler geliştirmelerine az ya da çok katkıda bulunabilir. Tıp öğrencileri, Gerontoloji dersleri sayesinde meslek hayatına atıldıktan sonra, yaşlılığın tipik sağlık sorunlarına dair edindikleri spesifik bilgilerle, yaşlı popülasyona yönelik daha etkili tanı ve tedavi planları geliştirebilirler. Gerontoloji eğitiminin tıp öğretimine entegre edilmesi, hekimlerin yaşlı popülasyona daha etkili hizmet etmelerine yardımcı olabilir ve sağlık profesyonellerinin yaşlılık konusundaki bilgilerini genişletebilir. Bu entegrasyon hem tıbbi eğitimin çeşitliliğini artıracak hem de geleceğin sağlık profesyonellerini yaşlılıkla ilgili karmaşık sorunlara daha hazırlıklı hale getirecektir. Bu adım, hekimlerimizin, yaşlanan toplumumuzla daha etkili bir şekilde başa çıkabilmeleri için önemli bir adımdır.

Abstract

The increase in life expectancy and demographic transformation have made the aging process and the period of old age significant issues for modern societies. This change and transformation raise the question of whether it is necessary to include gerontology courses in medical education.

Diseases that occur in the elderly are different from diseases that occur in young people. Although geriatrics deals with these, physicians can be expected to be equipped with basic knowledge about health problems in old age. The rise in the elderly population, both in Turkey and worldwide, is creating new challenges and opportunities in the healthcare sector. Past stereotypes related to aging and old age are changing and evolving through the perspectives of disciplines such as gerontology, geriatrics, gerontopsychiatry, and gerontopsychology. Gerontology adopts an interdisciplinary approach to the health problems that arise in old age. Allowing students to gain experience in gerontological service areas can enhance their ability to better serve elderly patients. This can help correct the perception of the elderly and aging in Türkiye, which is often seen as loss and decline. Medicine of the future will need gerontological information. Starting today, gerontology courses can teach medical students to comprehensively address health and disease in old age and, to a greater or lesser extent, help physicians develop new strategies to improve the lives of the elderly population. After medical students start their careers thanks to Gerontology courses, they can develop more effective diagnosis and treatment plans for the elderly population with the specific information they acquire about the typical health problems of old age. Integrating gerontology education into medical training can assist physicians in providing more effective services to the elderly population and expand healthcare professionals' knowledge about aging. This integration will not only diversify medical education but also better prepare future health professionals for complex issues related to aging. This step is an important step for our physicians to cope more effectively with our aging society.

Priorities of Turkish Medical Students Toward Working with Elderly Individuals Experiencing Dementia

Aria Sarikhani

Abstract

Background: As population ages, there will be a significant shift in the need for healthcare professionals who are trained in dementia care. Medical students are one of the primary backbones of healthcare system in developing countries, especially in Türkiye. Therefore, understanding the preferences of Turkish medical students regarding working with elderly patients, who are coping with dementia, can tackle this issue by application of appropriate educational strategies and healthcare policies. The purpose of this study was to understand the mentioned preferences.

Method: This study applied a systematic review approach to synthesize existing literature on the priorities of Turkish medical students toward working with elderly individuals experiencing dementia. Articles were sourced from electronic databases such as PubMed, Wiley Online Library, and ScienceDirect, with a focus on identifying relevant content concerning medical students' perspectives on dementia care. Inclusion criteria were applied to select articles for analysis, with a particular emphasis on extracting data related to medical students' attitudes, perceptions, preferences, and factors affecting them regarding dementia care.

Result: Eleven papers were reviewed (10 full texts) across electronic database and 8 were selected on February 2024. The systematic review demonstrates multiple key findings related to Turkish medical students. The amount of exposure to geriatric care, age of students, and barriers affecting students' choices were consistent themes among studies. Numerous students believed that barriers such as emotion and communication are their main concern; however, this issue can be resolved with appropriate training, and support. It is worth mentioning that female students were more willing to work with elderly patients coping with dementia compared to their male counterparts.

Conclusion: Turkish medical students feel both interested and apprehension regarding working with elderly individuals experiencing dementia. In order to address the probable issues which may stem from the healthcare needs of the aging population in Türkiye, it is vital that experts integrate and insert proper geriatric training, especially dementia care into medical curricula. Furthermore, targeted interventions aiming to reduce stigmas, particularly

noteworthy ageism, surrounding geriatric care can be promising for encouraging more medical students to consider careers in this field.

Challenges in Delivering Rehabilitation for Older Adults in Disasters

Asst. Prof. Dr. Vahid Rashedi

Abstract

During natural weather-related disasters or emergencies, older adults face heightened vulnerabilities compared to the general population. Adequate preparation can be critical, as it can significantly impact the survival chances of older adults, particularly those with specific medical or mobility requirements. While some older adults may face increased risk during disasters, research suggests that they might regain their usual levels of functioning and well-being faster and may experience fewer mental health and substance abuse issues post-disaster compared to younger individuals. Older adults are more likely to have disabilities, such as hearing or visual impairments, difficulty in daily activities due to chronic health conditions, or dementia. With age, the prevalence of disability increases, with approximately 35% of individuals aged 65 and older reporting some form of disability. This demographic group may encounter various challenges in disaster situations, ranging from difficulties in evacuation and inaccessibility of shelters to disruptions in essential services post-disaster. Research indicates that older adults with disabilities are at a higher risk of experiencing distress following a disaster compared to those without disabilities. Addressing the rehabilitation needs of older adults post-disaster is crucial. Effective planning should encompass medical, psychosocial, informational, and protective aspects, while also providing support for daily activities and necessary resources. Service providers must consider personal, organizational, socio-cultural, and disaster-specific factors that can influence the health requirements of older adults in the aftermath of a natural disaster.

Başarılı Yaşlanma İçin Sürdürülebilir Yaklaşımlarda Sahada Geriatrist ve Gerontolog İş Birliği: Nasıl?

Geriatrician and Gerontologist Collaboration in the Field of Sustainable Approaches for Successful Aging: How?

Specialist Dr. Ali Ekrem Aydın

Özet

Başarılı yaşlanmanın (BY) ne olduğu, cevaplanması kolay bir soru olmayıp gerontolojide uzun zamandır tartışılan bir konu olarak yerini almıştır. Yapılan çalışmaların bir sonucu olarak çok sayıda tanım öne sürülmüş olmakla beraber Rowe ve Kahn'ın 1997 yılında ifade ettiği şekliyle ileri yaş dönemine herhangi bir engellilik olmadan, yüksek fiziksel ve psikolojik işlevsellikle ulaşmak ve hayata aktif bir katılım göstermek esas referans olarak literatürde yerini almıştır. Zamanla yapılan yeni çalışmalar ise çeşitli adaptasyonlar sunarak ilk katı tanımı esnetmiştir: kronik hastalıkların yönetimiyle başa çıkma, ileri yaş dönemine iyi bir uyum sağlama ve dayanıklılığın artırılması. Bu haliyle gerçek yaşam verileriyle daha örtüşen bir tanım elde edilmiştir. BY uygulamaları, geriatriğin koruyucu hekimlik pratiğinde tartışmasız bir önceliğe sahiptir ve tedavilere de katkıda bulunabilmektedir. BY için-geriatriğin hemen tüm alanlarında olduğu gibi- holistik bir yaklaşım esastır. Yaşlı yetişkinlerin sağlığı, kronik hastalıkları ve geriatrik sendromlarının yönetiminde uzmanlaşmış geriatri uzmanları ile yaşlanmanın geniş perspektifine sosyal, psikolojik, ekonomik açılardan yaklaşabilen gerontologların iş birliği yapması BY yolculuğunda mümkün olan en iyiye ulaşmaya imkân kılabilir. Bu yolculukta işbirliği çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilir: BY ile ilişkili belirleyicilerin tespiti ve pratik uygulamalara adapte edilmesi, sağlık uzmanlığını sosyal belirleyiciler ve yaşam kalitesi kavramlarıyla birleştirerek kişiselleştirilmiş bakım planlarına rehberlik eden bütüncül değerlendirme çerçevelerinin oluşturulması, yaşlı yetişkinlerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan multidisipliner/interdisipliner müdahalelerin tasarlanması ve uygulanması, yaşlı dostu politikaların savunuculuğunun yapılması gibi örneklendirilebilir. Elbette böyle bir yolculuğun geriatri uzmanı ve gerontolog dışında paydaşlarının olması gerektiği aşikârdır. BY poliklinikleri, bu iş birliğinin somut bir sonucu olarak hayata geçirilebilir. BY sürecinin yanı sıra geriatri polikliniği/kliniği düzeyinde kronik hastalıkların yönetimi ve akut bakımı düşünüldüğünde de geriatri uzmanının bütüncül yaklaşımı uygulayabilmesi için hastanın sosyal, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçları konusunda gerontologun bakış açısı faydalı olabilir. Geriatri uzmanının da yer aldığı interdisipliner bir tıbbi tedavi ve yaşam planında hastanın gerontolog tarafından da –fayda/zarar dengesi ön

plana çıkabilen- farmakolojik olmayan yaklaşımlara teşvik edilmesi hastanın tedaviye uyumunu artırarak klinik sonuçların iyileştirilmesine yardımcı olabilir. Gerontologlar, hastanın yanı sıra bakım verenin eğitimine ve karşılaştığı zorlukları aşmasına da çeşitli basamaklarda danışmanlık yapabilir. Böylece, bir yaşlının mikro ve makro çevresinin dahil edildiği bir sürecin olumlu sonuçlara ulaşma olasılığı arttırılabilir. Geriatri uzmanı ve gerontoloğun, yaşlanmanın farklı boyutlarına hâkim olması ve ortak bir dil konuşabilmesi, bu yolculukta temel bir avantajdır.

Abstract

What constitutes successful aging (SA) is a challenging question and has long been debated in gerontology. Although studies put forward many definitions, Rowe and Kahn's definition in 1997 of achieving old age without any disability, with high physical and psychological functioning and active participation in life, has been the primary reference in the literature. Over time, new studies have stretched the first strict definition by offering various adaptations: coping with the management of chronic diseases, adapting well to old age, and increasing resilience. This course has resulted in a definition that is more in line with real-life data. SA interventions are an undisputed priority in geriatrics' preventive medicine practice and can contribute to chronic disease management. As in almost all areas of geriatrics, a holistic approach is essential for SA. Collaboration between geriatricians who specialize in the management of older adults' health, chronic diseases, and geriatric syndromes and gerontologists who can approach the broad perspective of aging from social, psychological, and economic perspectives can make it possible to reach the best potential in the SA journey. Collaboration on this journey can take various forms: Identifying determinants associated with SA and adapting them to practical applications; creating holistic assessment frameworks that guide personalized care plans by combining health expertise with social determinants and quality of life concepts; designing and implementing multidisciplinary or interdisciplinary interventions that meet the various needs of older adults; and advocating for age-friendly policies. Of course, such a journey should have stakeholders other than geriatricians and gerontologists. SA polyclinics can be realized as a concrete result of this collaboration. In addition to the SA process, when considering the management and acute care of chronic diseases at the level of a geriatric outpatient clinic or clinic, the perspective of the gerontologist on the social, economic, and psychological needs of the patient may be helpful for the geriatrician to apply a holistic approach. In an interdisciplinary medical treatment and life plan, encouraging the patient to non-pharmacological approaches by the gerontologist -

which can emphasize the benefit/harm balance - can help improve clinical outcomes by increasing patient compliance with treatment. Furthermore, gerontologists can inform caregivers in various stages of caregiving and help them overcome the challenges they face. Thus, a process involving an older adult's micro and macro environment can increase the likelihood of positive outcomes. The fact that the geriatrician and the gerontologist are familiar with different aspects of aging and can speak a common language is a fundamental advantage in this journey.

Antalya Kampüsü 60+Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin Afet Bilinci Algı Düzeyleri Disaster Awareness Perception Levels of Antalya Campus 60+Tazelenme University Students

**Prof. Dr. Gülüşan Özgün Başbüyük, Research Assistant Barış Kılıç, Assoc. Prof. Dr.
Ferda Alper Ay, Lect. Faruk Ay, Asst. Prof. Dr. Üyesi Ziynet Bahadır**

Özet

Çalışmamızda Akdeniz Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (YAÇUMER) bünyesinde sürdürülen “60+ Tazelenme Üniversitesi Sosyal Sorumluluk Projesi” öğrencilerinin afet bilinci algısı düzeylerinin belirlenmesi ve sosyodemografik özelliklere göre afet bilinci algı düzeylerinin incelenmesi ele alınmıştır. Araştırmanın örneklemini Antalya Akdeniz Üniversitesi kampüsü bünyesinde 60+ Tazelenme Üniversitesinde (6 Şubat 2023 depremlerinden sonra) 15.05 – 15.06.2023 tarihleri arasında eğitim gören 265 kişi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Afet Bilinci Algı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS.23 istatistik paket programı aracılığıyla tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların afet bilinci algı düzeyleri genel olarak “yüksek”, afet sonrası bilinç algı düzeylerinin “orta” düzeyde olduğu saptanmıştır. Cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu ve afet eğitimi değişkenleri ile katılımcıların afet bilinci algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Afet öncesi bilinç ve yanlış afet bilinci düzeyleri afet eğitimi almayanlarda daha yüksek iken; afet sonrası bilinç düzeyleri ise afet eğitimi alanlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Toplumun her kesimine yaygınlaştırılarak, afet eğitimlerinin artırılarak kapsamlı şekilde verilmesi ve farklı yaş grupları (özellikle yaşlılar), meslek grupları ve sosyo-ekonomik düzeyler göz önünde bulundurularak çeşitlendirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması önem taşımaktadır. Afetlerin etkilerini en aza indirmek ve doğru bilgiye dayalı hazırlıklar yapmak açısından; özellikle yaşlı bireylere yönelik afet eğitimlerinde, afet öncesi bilinç ve yanlış afet bilinci konularına daha fazla yer vermek önerilebilir.

Abstract

In this study, it was addressed to determine the level of disaster awareness perception of the students of the "60+ Tazelenme University Social Responsibility Project" carried out within the Akdeniz University Ageing Studies Research and Application Centre (YAÇUMER) and to examine the level of disaster awareness perception according to sociodemographic characteristics. The sample of the study consisted of 265 people studying at 60+ Tazelenme

University (after the 6 February 2023 earthquakes) between 15.05 - 15.06.2023 within the campus of Antalya Akdeniz University. Disaster Awareness Perception Scale was used to collect the data. The data obtained from the research were evaluated using descriptive statistics, independent sample t test and ANOVA test through SPSS.23 statistical package programme. It was determined that the participants' disaster awareness perception levels were generally "high" and their post-disaster awareness perception levels were "medium". Statistically significant differences were determined between gender, marital status, educational status and disaster training variables and disaster awareness perception levels of the participants. While pre-disaster awareness and false disaster awareness levels were higher in those who did not receive disaster training, post-disaster awareness levels were higher in those who received disaster training.

It is important to provide disaster trainings in a comprehensive manner by extending to all segments of the society and to diversify and ensure continuity by considering different age groups (especially the elderly), occupational groups and socio-economic levels. In order to minimise the effects of disasters and to make preparations based on correct information, it may be recommended to include more pre-disaster awareness and false disaster awareness in disaster trainings especially for elderly individuals.

Afetlerde Yaşlı İstismarı ve İhmali
Elder Abuse and Neglect in Disaster
Assoc. Prof. Işıl Kalaycı

Özet

Birçok ülke, toplumsal değişimde rol oynayan nüfusun yaşlanması fenomeniyle karşı karşıya kalmaktadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve ekonomik bölüşüm politikalarına bağlı olarak değişmekle birlikte; yaygınlaşmış halk sağlığı politikaları, beslenme, eğitim vb. imkanların geniş kitlelere ulaşması ortalama insan ömrünü uzatmaktadır. Bu durum yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranını yükseltmektedir. Yaşlılar, yaşadıkları sosyal sorunlar, hastalıklar ve engellilikler sonucunda hem toplum hem de aileleri tarafından bağımlı bir grup, yük olarak görülebilmektedirler. Artan bakım gereksiniminin yanında maddi ve manevi bağımlılıkları nedeniyle savunmasız durumda kalan yaşlı bireyler, kendi yaşamları üzerinde kontrol kuramamakta; istismara ve ihmale uğrayabilmektedirler. Yaşlı istismarı afetlerde sık görülmektedir. Afetler, binlerce insanı etkileyen olağanüstü ve yıkıcı olaylardır. Afetler bireylerin fiziksel, duygusal ve psikolojik sağlıkları üzerinde önemli etkiler yaratmakta, çok sayıda ölüm, yaralanma ve ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Afetlerde yaşlılar savunmasız kalabilmekte ve istismara açık hale gelmektedir. Bu bildiride, afetlerde görülen yaşlı istismarı ve ihmaline yönelik bilgi vermek amaçlanmaktadır.

Abstract

Many countries are facing the phenomenon of population ageing, which plays a role in societal change. As well as it varies depending on the level of development and economic distribution policies of the countries, widespread public health policies, nutrition, education, etc. reaching the masses extend the average human life expectancy. This situation increases the proportion of the older adults in the total population. As a result of the social problems, diseases, and disabilities they experience, older adults can be seen as a dependent group and a burden by both society and their families. In addition to the increasing need for care, older adults, who are vulnerable due to their material and spiritual dependency, are unable to control their own lives and may be subjected to abuse and neglect. Elder abuse is common in disasters. Disasters are extraordinary and destructive events that affect thousands of people. Disasters have significant impacts on the physical, emotional, and psychological health of individuals and cause many deaths, injuries, and economic losses. In disasters, older adults can be vulnerable and become victims of abuse. This paper aims to provide information on elder abuse and neglect in disasters.

Afetler ve Yaşlı Bireylerde Savunmasızlık

Disasters and Vulnerability of Older Individuals

Asst. Prof. Dr. Aslı Gözde Akış, Prof. Dr. Nilüfer Korkmaz Yaylagül

Özet

Afetler, coğrafi ve zamansal olarak farklı ölçeklerde meydana gelmektedir ve ortaya çıkardığı sonuçlar, doğal ve yapısal çevre ile sosyal ve fiziki olanakların dahilinde değişim göstermektedir. İklim değişiklikleri, kentleşme, ülkeler ve bölgeler arasındaki gelir eşitsizlikleri, göçler gibi fiziksel ve sosyal etmenler afetlerin günümüzde artmasına neden olmaktadır.

Bir afet sırasında yaşlı bireylerin bireysel ve topluluk düzeyinde savunmasızlığını düşük eğitim, düşük gelir, yalnız yaşam, fiziksel ve sosyal izolasyon, kronik hastalıklar, barınma koşulları ve yeri gibi mikro belirleyiciler ile yetersiz altyapı olanakları, afete meyilli alanlarda ya da yoksul bölgelerde yaşam, yetersiz sağlık ve toplum hizmetleri, kısıtlayıcı ırksal ve kültürel normlar gibi makro bağlamsal faktörler arttırmaktadır. Yaşlı bireylerin savunmasızlığı afet öncesi, sırası ve sonrasında bu faktörlerin kesişimi ve bunun hangi sonuçlara neden olabileceği ölçüsünde değişebilmektedir. Bu çalışma, yaşlı bireylerin bu koşullarda sağlık, sosyal, ekonomik, kültürel, barınma ve iletişim konusunda ortaya çıkan ihtiyaçlarını ve bunlara bağlı savunmasızlıkların afet gerontolojisi perspektifinden incelenmesi ve bu alanda geliştirilen çeşitli stratejiler doğrultusunda değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Afet durumlarında yaşlı bireylerin ihtiyaçları ve savunmasızlıklarında etkili olan faktörlerin bilinmesi ile afet önleme, hazırlık, müdahale ve iyileşme aşamasında afet planlama çalışmalarına katkı sağlanmaktadır. Afet öncesi hazırlık planlarının genel olarak yaşlı bireylerin benzersiz ihtiyaçlarını dikkate alan hedef odaklı acil durum planlarının yapılması, yaşlı bireylere yönelik afet hazırlık eğitimlerini içeren topluluk temelinde sağlanan sosyal ve eğitsel desteklerin artırılması, yaşlı bireylerin bu gibi durumlarda iletişim olanaklarının artırılması ve güvenilir iletişim kanallarına ulaşmasının sağlanması önemli hale gelmektedir. Gerontolojik perspektif, afet durumlarında yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını, savunmasızlıklarını ve destek gereksinimlerini anlamayı sağlamaktadır. Gerontolojik ilkeler afete hazırlık, müdahale ve iyileştirme çabalarına entegre edildiğinde yaşlı bireylerin yaşam kaliteleri, güvenliği ve dayanıklılığı desteklenebilir.

Abstract

Disasters occur at different geographical and temporal scales and their consequences vary within the natural and built environment, as well as in social and physical possibilities. Physical and social factors including climate change, urbanization, income inequalities between countries and regions, and migrations contribute to the increasing frequency of disasters today.

During a disaster, the vulnerability of older individuals at both the individual and community levels is heightened by micro determinants such as low education, low income, living alone, physical and social isolation, chronic diseases, housing conditions, and location. Additionally, macro contextual factors such as inadequate infrastructure, residing in disaster-prone areas or impoverished neighborhoods, lack of access to health and community services, and restrictive racial and cultural norms exacerbate their vulnerability. The vulnerability of older persons may fluctuate change before, during, and after disasters depending on the intersection of these factors and the consequences they may cause. This study aims to examine the needs of older adult individuals in terms of health, social, economic, cultural, shelter, and communication in these conditions and their related vulnerabilities from the perspective of disaster gerontology and to evaluate these in line with various strategies developed in this field.

Understanding the factors that influence the needs and vulnerabilities of older individuals in disaster situations is crucial for disaster planning studies encompassing prevention, preparation, response, and recovery. It is crucial to develop emergency plans that specifically address the distinct needs of older adults during pre-disaster preparedness initiatives. This involves enhancing social and educational support within communities, including tailored disaster preparedness training programs for older people. Furthermore, efforts should be made to improve communication opportunities for older adults in emergencies and ensure their access to reliable communication channels.

The gerontological perspective provides insights into the needs, vulnerabilities, and support requirements of older persons during disasters. Integration of gerontological principles into disaster preparedness, response, and recovery efforts, can contribute to supporting the quality of life, safety, and resilience of older individuals.

İklim Krizi: Afet Gerontolojisi
Climate Crises: Disaster Gerontology
Prof. Dr. Hasan Hüseyin Başbüyük

Özet

Dünya bir iklim krizi yaşamaktadır. Atmosferde artan sera gazlarının etkisiyle küresel düzeyde sıcaklık artışı gözlenmekte ve bu durum birçok meteorolojik ve hidrolojik değişime neden olmaktadır. Bu değişiklikler özellikle kırılgan ve dezavantajlı bir grup olan yaşlı nüfus üzerinde çok yönlü ve olumsuz etkilere sahiptir. Sıcak hava dalgaları, fırtınalar ve diğer aşırı hava olaylarının artan sıklığı ve yoğunluğu yaşlıların sağlığı ve refahı için doğrudan bir tehdit oluşturmaktadır. İklim değişikliği, bağışıklık sistemi zayıflamış yaşlı bireyleri ciddi bir şekilde etkileyebilen bulaşıcı hastalıkların yayılmasına neden olur. Orman yangınları ve kirlilik gibi iklim değişikliğinin neden olduğu faktörlerden kaynaklanan kötü hava kalitesi, yaşlılarda solunum sorunlarını şiddetlendirebilir. Yükselen deniz seviyeleri ve doğal afetler nüfusun göç etmesine yol açabilir ve yaşlı bireyler yeni ortamlara uyum sağlamada zorluklarla karşılaşabilirler. Daha da önemlisi iklim değişikliği, gıda ve su güvenliğini etkileyerek yaşlıların beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasında zorluklara neden olabilir. Yaşlı nüfusu bu zorluklara karşı hazırlamak ve dirençli kılmak, çevresel krizler sırasında yaşlı bireylerin uyum kapasitesini artırmak için potansiyel stratejiler ve müdahaleler geliştirmek için konunun Afet Gerontolojisi perspektifinden ele alınması giderek önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, yaşlıların ihtiyaçlarına göre tasarlanmış etkili erken uyarı sistemlerinin uygulamaya sokulması, zamanında tahliye ve aşırı hava olaylarına hazırlıklı olunmasına yardımcı olabilir. Solunum bakımı ve hastalık yönetimi de dahil olmak üzere yaşlıların özel sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için sağlık altyapısının afet durumlarına hazır hale getirilmesi elzemdir. Yaşlıların hareketlilik ve erişilebilirlik gereksinimlerini göz önünde bulunduran yaşlı dostu kentsel alanlar tasarlamak, iklimle ilgili zorluklara karşı dayanıklılığı arttırmaya katkı sunabilir. Güçlü topluluk destek ağları kurmak, yaşlı bireyler için tahliye, acil durum müdahalesi ve günlük ihtiyaçlar konusunda yardım sağlayabilir. İklim değişikliğinin yaşlılar üzerindeki etkileri konusunda farkındalık ve eğitimin teşvik edilmesi hem yaşlı nüfusu hem de bakıcılarını proaktif önlemler alma konusunda güçlendirebilir. Afet gerontolojisinde devam eden araştırmalar, iklim değişikliği karşısında yaşlı bireylerin uyum kapasitesini artıran yenilikçi çözümlerin ve müdahalelerin geliştirilmesine katkı sunacaktır.

Abstract

The world is experiencing a climate crisis. An increase in temperature is observed at the global level due to the effect of increasing greenhouse gases in the atmosphere, and this causes many meteorological and hydrological changes. These changes have multifaceted and negative effects especially on the older population, which is a fragile and disadvantaged group. The increasing frequency and intensity of heat waves, storms, and other extreme weather events pose a direct threat to the health and well-being of older people. Climate change causes the spread of infectious diseases that can seriously affect older individuals with weakened immune systems. Poor air quality from factors caused by climate change, such as wildfires and pollution, can exacerbate respiratory problems in older people. Rising sea levels and natural disasters can lead to population migration, and older individuals may face difficulties adapting to new environments. More importantly, climate change may affect food and water security, causing difficulties in meeting the nutritional needs of older people. It is becoming increasingly important to address the issue from the perspective of Disaster Gerontology in order to prepare and make the older population resilient to these challenges and to develop potential strategies and interventions to increase the adaptive capacity of older individuals during environmental crises. In this context, implementing effective early warning systems tailored to the needs of the older people can help ensure timely evacuation and preparedness for extreme weather events. It is essential to prepare the health infrastructure for disaster situations to meet the special health needs of the older people, including respiratory care and disease management. Designing age-friendly urban spaces that take into account the mobility and accessibility needs of older people can contribute to increasing resilience to climate-related challenges. Establishing strong community support networks can provide assistance with evacuation, emergency response, and daily needs for older individuals. Promoting awareness and education about the impacts of climate change on the older adults can empower both the older population and their caregivers to take proactive measures. Ongoing research in disaster gerontology will contribute to the development of innovative solutions and interventions that increase the adaptive capacity of older individuals in the face of climate change.

Yaşlı Sağlığı ve İklim Değişikliği

Elderly Health and Climate Change

Asst. Prof. Sümeyra Mihrap İlter and Lect. Nisa Yıldız

Özet

İklim değişikliği Birleşmiş Milletler Tarafından; “karşılaştırılabilir bir zaman döneminde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan değişiklikler” şeklinde tanımlanmaktadır. Sanayi Devriminin başladığı 1700'lü yıllardan itibaren, binaların ısıtma ve soğutma sistemleri ve güç kaynaklarında çoğunlukla fosil yakıtlar kullanılarak, atmosfere önemli miktarda sera gazı salınımı gerçekleştirilmiştir. Atmosfere salınan insan kaynaklı sera gazlarından başlıcaları; karbondioksit (CO₂), metan (CH₄), azotoksit (N₂O), ozon (O₃) ve florlu gazlardır. Bu gazların artması ile ortaya çıkan küresel ısınma kaynaklı sorunlar insan sağlığını ciddi düzeyde tehdit etmekte ve yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. İklim değişikliğinin insan sağlığına etkileri üzerine yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan bulgularda iklim değişikliğinin; bazı bulaşıcı hastalık faktörlerinin (bit, pire, kene, sinekler vb.) dağılımının değişmesine, su kaynaklarının azalması ile tarım alanlarının daralmasına, bazı allerjik polen türlerinin mevsimsel dağılımının değişmesine, sıcaklık dalgalarından kaynaklı ölümlerin artmasına neden olacağını öngörülmektedir. Bu değişikliklere maruz kalmanın ise insan sağlığına; sıcaklık dalgaları, sel, fırtına, yangın ve kuraklık gibi hava olaylarından kaynaklı yaralanma, hastalık ve ölüm sayısının artması, bazı bulaşıcı hastalıkların vektörlerindeki değişikliklerin devam etmesi, sıcak iklim kuşaklarının kuzeye doğru kayması, sıtma hastalığının coğrafi dağılımının değişmesi, hastalığın meydana gelme olasılığı olan bölgelerin artması ve yayılma mevsiminin değişmesi, göçlerin artması gibi olumsuz etkilere neden olacağı belirtilmektedir. Özellikle kırılgan gruplar arasında yer alan yaşlı yetişkinler iklim değişkenliğinin neden olduğu sorunlar açısından hassas grup olarak değerlendirilmektedir. Yaşlı yetişkinlerin karşılaştığı en tehdit edici iklim değişikliği sorunları arasında sıcak hava dalgaları, kasırgalar, su baskınları, kuraklıklar, kötü hava kalitesi ve bulaşıcı hastalıklar olduğu bildirilmektedir. Bu sorunlar yaşlı bireyler arasında eğitim düzeyinden, gelir düzeyinden, Yaşlı bireylerin sağlık dinamiklerinde iklim krizi açısından ele alınması gereken birçok sorun bulunmaktadır. Bunlar arasında solunum sistemi hastalıkları, metabolik sorunlar, kardiyovasküler ve termoregülasyon bozuklukları, ısı hassasiyeti dahil olmak üzere birçok sorun ilerleyen yaşla ilişkili olarak ele alınmaktadır. Bu derleme

çalışmasında; iklim değişikliğinin yaşlı sağlığı üzerine etkilerini literatürde yer alan bilimsel veriler ışığında sunmak amaçlandı.

Abstract

Climate change is defined by the United Nations as "changes in climate as a result of human activities that directly or indirectly disrupt the composition of the global atmosphere, in addition to natural climate change observed over a comparable period of time". Since the beginning of the Industrial Revolution in the 1700s, a significant amount of greenhouse gases have been emitted into the atmosphere by using mostly fossil fuels in the heating and cooling systems of buildings and power sources. The main human-induced greenhouse gases released into the atmosphere are carbon dioxide (CO₂), methane (CH₄), nitrogen oxide (N₂O), ozone (O₃) and fluorinated gases. In the findings of studies on the effects of climate change on human health, it is predicted that climate change will cause changes in the distribution of some infectious disease factors (lice, fleas, ticks, flies, etc.), shrinkage of agricultural areas with the decrease in water resources, change in the seasonal distribution of some allergic pollen species, and increase in deaths due to heat waves. It is stated that exposure to these changes will cause negative impacts on human health, such as an increase in the number of injuries, diseases and deaths caused by weather events such as heat waves, floods, storms, fires and droughts, the continuation of changes in the vectors of some infectious diseases, the shift of warm climate belts towards the north, the change in the geographical distribution of malaria, the increase in the regions where the disease is likely to occur and the change in the season of spread, and the increase in migration . Older adults, who are among the vulnerable groups, are considered as a vulnerable group in terms of the problems caused by climate variability. It is reported that the most threatening climate change problems faced by older adults include heat waves, hurricanes, floods, droughts, poor air quality and infectious diseases. These problems can be found in the health dynamics of older adults in terms of education level, income level, and climate crisis. Among these, many problems, including respiratory system diseases, metabolic problems, cardiovascular and thermoregulation disorders, heat sensitivity, are addressed in relation to advancing age. In this review study; it was aimed to present the effects of climate change on elderly health in the light of scientific data in the literature.

Yaşlı Bireylerde Afet Durumlarında Kanserden Korunma Süreci Cancer Prevention Process in Older Individuals in Disaster Situations

Lect. Aydın Sever

Özet

Kanser her yıl milyonlarca ölüme sebep olan kronik bir hastalık grubunu ifade etmektedir. Görülme sıklığı ve sebep olduğu ölüm sayısı her geçen gün artan bu hastalık grubu, yaşlı bireylerde çok daha fazla görülmektedir. Kansere sebep olan etkenler bakıldığında çevresel ve genetik faktörlerin yer aldığı görülmektedir.

Afet durumları, yaşlı bireyler başta olmak üzere toplumun bütün kesimini etkileyen olaylar bütünüdür. Toplum sağlığının olumsuz etkilendiği afetlerde, yeni hastalıkların ortaya çıkması veya mevcut hastalıkların sayısının artması söz konusu olmaktadır. Koruyucu sağlık hizmetlerinin aksaması ve kişisel dikkatin azaldığı afet durumlarında özellikle çevresel maruziyet artışı ile kanserden korunma süreci olumsuz etkilenebilmektedir. Afet sebebiyle yaşam stili, beslenme düzeni ve kalitesi, tütün-alkol kullanımının artması, stres, hüznün gibi faktörler kişilerin kanserle karşılaşma ihtimalini artırmaktadır.

Yaşlı bireylerin afet gibi durumlardan daha fazla etkilendiği göz önüne alındığında, bahsedilen risk faktörleri yaşlı bireyler için daha tehlikeli bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Yaşlıların daha az mobil olması, sağlık hizmetlerine ulaşmada zorluk yaşamaları gibi sebeplerle büyük risk altında oldukları bilinmektedir. Deprem gibi doğal afetlerde asbest tozunun solunması, yeterli beslenmenin olmaması, hüznün-efkâr-çaresizlik gibi durumlar sebebiyle tütün ürünlerinin kullanımının artması yaşlı bireyler için kanserden korunma anlamında önemli problem teşkil etmektedir.

Fiziksel ve ruhsal anlamda daha kırılgan pozisyonda olan yaşlı bireylerin afet durumlarında kanser riski ile karşı karşıya kalmalarının azaltılması için bu gruba yönelik özel önlemler alınmalıdır.

Abstract

Cancer refers to a group of chronic diseases that cause millions of deaths every year. This disease group, whose incidence and the number of deaths it causes is increasing day by day, is much more common in elderly individuals. When the factors that cause cancer are considered, it is seen that environmental and genetic factors are involved.

Disaster situations are a set of events that affect all segments of the society, especially elderly individuals. In disasters where public health is adversely affected, new diseases may occur or the number of existing diseases may increase. In disaster situations where preventive health services are disrupted and personal attention is decreased, the process of cancer prevention can be negatively affected by increased environmental exposure. Factors such as lifestyle, diet and quality of nutrition, increased tobacco-alcohol use, stress and sadness increase the likelihood of cancer.

Considering that elderly individuals are more affected by situations such as disasters, the mentioned risk factors reveal a more dangerous picture for elderly individuals. It is known that the elderly are under great risk due to reasons such as being less mobile and having difficulty in accessing health services. Inhalation of asbestos dust in natural disasters such as earthquakes, lack of adequate nutrition, increased use of tobacco products due to situations such as sadness, sorrow and despair constitute important problems in terms of cancer prevention for elderly individuals.

Special precautions should be taken for elderly individuals, who are physically and mentally more vulnerable, in order to reduce the risk of cancer in disaster situations.

Dönüm Noktası Olarak Doğal Afetler ve Travma Sonrası Gelişme

Disasters as Branching Points and Development After Trauma

Dr. Deniz Pamuk, Dr. Fatma Sıla Ayan

Özet

Doğal afetler bireylerin yaşamında post-travmatik gelişime neden olan dönüm noktalarından birisi olarak kabul edilen büyük yaşam olaylarıdır. Travma sonrası gelişme kavramı deneyimlerden elde edilen dersler ve dünya görüşündeki pozitif değişim ile ilişkili olarak kullanılan bir kavramdır. Travma sonrası değişimler bireyden bireye değişiklik gösterebilmektedir ve yaşlanma açısından da dikkate alınması gerekli kılacak şekilde uzun dönemli etkilere sahiptir. Çeşitli çalışmalar travma yaşayan ve kendisini hayatta kalan olarak tanımlayan bireylerin, pozitif değişimler gösterdiğini işaret etmektedir. Özellikle bireyler önceden hayal edebileceklerinden daha zorlu bir yaşam olayı karşısında hayatta kaldıklarında bu dayanılmaz deneyimin karşısında kendi kırılganlıklarını görerek olumsuz duygu ve düşüncelerle baş edebildiklerini keşfedebilmektedir. Bu durum, geroaşkınlık açısından da oldukça önemlidir. Geroaşkınlık, bireyin benlik ve dünya algısında mevcut sınırları aşarak pozitif bir dönüşüme doğru bir değişimi ifade etmektedir ve Tornstam'a göre yaşamdaki krizler, bireylerin geroaşkınlığa erişmeleri için bu anlamda bir belirleyici olarak görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada afetler bir dönüm noktası olarak geroaşkınlık ve travma sonrası gelişim bağlamında tartışılmıştır.

Abstract

Natural disasters are major life events that are referred to as branching points that lead to post-traumatic growth in the lives of individuals. Post-traumatic growth is frequently used in terms of lessons learned from experiences and positive changes in worldview. Changes observed after trauma vary from person to person and are associated with longitudinal effects, which makes us think that they should be considered in terms of aging. Various studies report that people who experience trauma and define themselves as survivors experience a positive change.

When people see that they can survive in the face of a life event that is more challenging than they could imagine before, they see their vulnerability in the face of an unbearable experience and discover themselves and their capacity to struggle with negative emotions and thoughts. This situation is critical in terms of gerotranscendence. Gerotranscendence refers to a change towards a positive transformation in the individual's perception of self and the world via

transcending existing boundaries according to themselves. According to Tornstam, life crises are seen as triggering factors for experiencing gerotranscendence. Therefore, in this study, post-traumatic growth after disasters as branching points are discussed in the context of gerotranscendence.

Depremzede Kadın Yaşlıların Depreme İlişkin Deneyimleri ve Baş Etme Stratejilerinin Belirlenmesi

Earthquake Experiences And Coping Strategies of Elderly Women Earthquake Survivors

Psychologist Süheyla Sönmez Demirci

Özet

Türkiye tarih boyunca yüksek şiddetteki çeşitli depremlerle sarsılmıştır. Bu depremlerden biri ve en yıkıcı etkiye sahip olan 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli depremler sebebiyle binlerce vatandaş yaralanmış veya hayatını kaybetmiştir. Deprem gibi doğal afetlerde yaşlı bireylerin en savunmasız gruplar arasında kabul edilmesinin yanı sıra literatürde yaşanan depremlerden sonra kadınların daha fazla TSSB ve depresyon belirtisi gösterdiği belirtilmiştir. Deprem sonrası yaşanan travmalar her bireyde farklı psikolojik tepkiler olarak ortaya çıkabildiğinden yaşanan doğal afetin ardından yaşlı bireylerin değişen koşullara nasıl uyum sağladıklarının ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesinin depremin yarattığı etkilerin sağaltılmasına yönelik önemli olduğu düşünülmüştür. Bu çerçevede yapılan araştırmada 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından uzun süreli bakım kurumlarında hizmet alan ve başka bir kuruma nakledilen yaşlı kadın bireylerin depreme ilişkin deneyimlerinin ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yapılan nitel araştırma kapsamında T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Antalya Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde yaş ortalaması 69,87 olan 8 kadında görüşme tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde transkripsiyon oluşturulmuş ve NVivo programı kullanılarak verilerin analiz edilmesi neticesinde yaşlı depremezdelelerin depreme ilişkin deneyimlerinin ve depreme ilişkin başa çıkma stratejilerinin benzer alanlarda toplandığı bulunmuştur.

Buna göre araştırmada katılımcıların deprem yaşantısına ilişkin verileri; deprem anına ilişkin deneyimleri ve deprem sonrasındaki deneyimleri olarak iki ana temada toplanmıştır. Katılımcıların deprem anına ilişkin deneyimleri korku/endişe duyma, mücadele etme, kendini Allah'a emanet etme alt temalarından; katılımcıların deprem sonrasına ilişkin deneyimleri çaresizlik ve belirsizlik alt temalarından oluşmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların depreme ilişkin baş etme stratejileri algılanan sosyal destek, profesyonel psikolojik destek ve dini baş etme stratejileri olarak üç ana temada toplanmıştır. Baş etme stratejileri ana temaları

altında da alt temalar bulunmaktadır. Algılanan sosyal destek ana teması sosyal arkadaşlık, işlevsel destek ve duygusal destek; profesyonel psikolojik destek ana teması rehberlik/psikoterapi ve bilgi desteği, dini baş etme stratejileri ana teması kader inancı ve dini görevlerini daha fazla yerine getirme alt temalarını içermektedir. Belirlenen temalar gerontopsikoloji çerçevesinde tartışılmış olup bu bağlamda gelecek araştırmacılara, politika üreticilerine ve ruh sağlığı uzmanlarına çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Abstract

Turkey, located within an earthquake belt, has historically been afflicted by various high-magnitude earthquakes. One of these earthquakes that centered in Kahramanmaraş on February 6, 2023, resulted in the injury or loss of life of thousands of citizens. In addition to elderly people being widely recognized as among the most vulnerable groups in natural disasters such as earthquakes, researchers indicated that women tend to exhibit a higher prevalence of symptoms post-traumatic stress disorder (PTSD) and depression related to earthquakes. Given the diverse psychological responses that can arise in individuals in the aftermath of earthquakes, understanding how elderly individuals adapt to altered circumstances and employ coping strategies post-disaster is deemed essential for mitigating the impacts wrought by earthquakes. This study aims to determine the earthquake-related experiences and coping strategies of elderly female survivors living in residential homes who were subsequently relocated to alternative facilities following the earthquakes that transpired on 6 February centered in Kahramanmaraş.

In this qualitative research, data were gathered through interview techniques from eight women, with an average age of 69.87, residing in the Antalya Residential Home, under the auspices of the Ministry of Family and Social Services of the Republic of Turkey. Following semi-structured interviews, transcripts were generated and data were analyzed utilizing NVivo software, determine elderly earthquake survivors' experiences and coping strategies into analogous domains. Following semi-structured interviews, transcripts were generated and data were analyzed utilizing NVivo software, revealing the elderly earthquake survivors' experiences and coping strategies.

Within the scope of the research, the data related to participants' earthquake experiences were categorized into two main themes: experiences during the earthquake and experiences after the earthquake. Participants' experiences during the earthquake were gathered under the sub-themes of fear/anxiety, struggling, and uncertainty. Participants' experiences after the

earthquake were categorized under the sub-themes of helplessness and uncertainty. The coping strategies of the participants regarding the earthquake were categorized into three main themes: perceived social support, professional psychological support, and religious coping strategies. Perceived social support were categorized under the sub-themes of social companionship, functional support, and emotional support. Professional psychological support were categorized under the sub-themes of psychotherapy and informational support. Within the main theme of religious coping strategies, sub-themes of belief in destiny and fulfilling religious duties more have been established. These identified themes are deliberated within the purview of gerontopsychology, with various recommendations proffered to prospective researchers, policymakers, and mental health professionals within this domain.

Afet Gerontolojisi Kapsamında Topluluk Dayanıklılığı Kavramı

The Concept of Community Resilience within the Scope of Disaster Gerontology

Lect. Nisa Yıldız, Asst. Prof. Dr. Sümeyra Mihrap İlter

Özet

Tahmin edilemez, bir anda ortaya çıkan afetler yıkıcı sonuçlara sebep olabilmektedir. Türkiye, özellikle deprem ve heyelan riski yüksek bölgeler içinde yer almaktadır. Tarihsel süreçte depremlerin yoğun olarak yaşandığı Türkiye’de son yılların en şiddetli depremlerden biri, Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremdir. Hem Kahramanmaraş Elbistan hem de Pazarcık ilçesinde meydana gelen depremler 11 ilde (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa) büyük hasara yol açmıştır. Afet gibi kriz anları nüfus gruplarının değişen ihtiyaçları göz önüne alınarak farklı hizmet ve planlama gerektirmektedir. Bu noktada demografik yaşlanma sonucu yaşlı nüfusu oranı (65+) en son verilere göre %10,2’ye yükselmiştir. Buna rağmen gerek afetler öncesi hazırlık aşamasında gerek afet zamanlarında yaşlı bireylere yönelik müdahale olanaklarının üzerinde yeterince durulmamaktadır. Yeni bir kavram olan “Afet Gerontolojisi” buradaki açığı kapatmayı amaçlamaktadır. Afet gerontolojisi “afet durumlarına maruz kalan yaşlılara umutsuz görünen ve travmatik kriz olarak yaşadıkları durumun, umutsuz olmadığının gerontolojik müdahalelerle gösterilmesi” tanımlanmaktadır. Afet gerontolojisi üç aşamalı önlemleri (afet öncesi, sonrası ve uzun süreli) ve uygulamalı hizmetleri kapsamaktadır. Bu bağlamda topluluk dayanıklılığının, afet gerontolojisi kapsamında afet dayanıklılığın oluşturulmasında katkısının bulunduğu düşünülmektedir. Farklı disiplinlerde ele alınan dayanıklılık kavramı genel olarak, bir kriz sırasında stresten kurtulma ve risk faktörlerine direnme yeteneği şeklinde tanımlanmaktadır. Dayanıklılık, psikolojik, sosyal, fiziksel, mental, spiritüel, ekolojik vb. boyutlarda ele alınabilmektedir. Dayanıklılığın bir alt kavramı olan topluluk dayanıklılığı kavramı, topluluk gelişiminde "insanların" merkezi konumunu vurgulamaktadır. Topluluk dayanıklılığı kavramı, altyapı, hizmetler ve koruma gibi fiziksel boyutların yanı sıra liderlik, kolektif etkinlik, sosyal uyum ve yere bağlılık gibi sosyal yönleri de kapsayan karmaşık bir yapıyı tanımlamaktadır. Topluluk düzeyinde bir felaketin ardından yaşananlar ve sorumlulukların açıklığa kavuşturulması konusunda çatışmalar, toplumsal kafa karışıklığı ve öfkenin neden olduğu bir bölünmeye neden olabilmektedir. Bu faktörler günlük yaşamın toparlanmasını geciktirebilir veya etkilenen kişilerin iyileşmesini engelleyebilmektedir. Topluluk dayanıklılığı oluşturma çabaları 4 ana alanda incelenebilir: fiziksel ve psikolojik sağlık, ekonomik refah, iletişim,

sosyal bağıllık ve sivil zihniyet ve sorumluluğun eklenmesiyle kuruluşların entegrasyonu ve katılımı. Literatürdeki çalışmalar topluluk dayanıklılığının bahsedilen risklere karşı afet sonrası toparlanma ve bireysel/toplumsal zararların azaltılmasında etkisinden ve afet öncesi dayanıklı topluluk yaratılmasının koruyucu olduğundan bahsetmektedir. Özellikle afet öncesinde komşular arası iletişim; mahalle muhtarı, yerel yönetimlerle olan tanışıklık ve sivil toplum örgütleriyle çalışma deneyimine sahip olma durumunun afet durumlarında koruyucudur. Son olarak gerontologların multidisipliner ekipler eşliğinde, yaşlı bireylere yönelik afet-öncesi, afet-sırası ve afet-sonrası hizmetlerin planlanmasında rol almalarının aktifleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Abstract

Unforeseeable, sudden disasters can have devastating consequences. Turkey is located in regions with a particularly high risk of earthquakes and landslides. One of the most severe earthquakes in recent years in Turkey, where earthquakes have occurred frequently in the historical process, is the earthquake of February 6, 2023, centered in Kahramanmaraş. The earthquakes in Kahramanmaraş Elbistan and Pazarcık districts caused major damage in 11 provinces (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa). Moments of crisis such as disasters require different services and planning, taking into account the changing needs of populations. At this time, due to demographic aging, the proportion of the older population (65+) has increased to 10.2% according to the latest data. However, intervention options for older people in both the pre-disaster preparedness phase and during disasters are not sufficiently highlighted. A new concept, “disaster gerontology”, is intended to close this gap. Disaster gerontology means “To show older people, who experience traumatic disasters, that their situation is not hopeless”. Disaster gerontology includes three-stage measures (pre-disaster, post-disaster and long-term) and applied services. In this context, community resilience is considered to contribute to the creation of disaster resilience within the framework of disaster gerontology. The concept of resilience, discussed in various disciplines, is generally defined as the ability to recover from stress and resist risk factors during a crisis. Resilience can be viewed within psychological, social, physical, mental, spiritual, environmental dimensions. The concept of community resilience, a subconcept of resilience, emphasizes the centrality of “people” in community development. The concept of community resilience describes a complex structure that includes physical aspects such as infrastructure, services and protection, as well as social aspects such as leadership, collective effectiveness, social cohesion and place attachment. At

the community level, conflicts over the consequences of a disaster and the clarification of responsibilities can lead to a divide caused by social confusion and anger. These factors can delay the recovery of daily life or prevent affected individuals from recovering. Community building supports can be examined in 4 main areas: physical and psychological health, economic well-being, communication, social separation, and the changing and adding of parts with the addition of civic relationships and responsibility. Studies in the literature mention the impact of community resilience on disaster recovery and reduction of individual/social harm due to the risks mentioned, and that creating a resilient community is protective against a disaster. Communication between neighbors, especially before the disaster; familiarity with local governments and experience working with non-governmental organizations are protective fort he negative effects of disasters. Planning needs to be done to ensure and strengthen community resilience before the disaster. These services can be planned to be customized not only for older people but also for other groups with different needs. Finally, it is thought that gerontologists should take part in the planning of pre-disaster, during-disaster and post-disaster services for older people, accompanied by multidisciplinary teams.